

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp | Journalistik | Vårterminen 2015

Att göra ett troll

– En studie om konstruktioner av näthatares genus- och klassegenskaper i svenskt opinionsmaterial

Av: Miriam Bratt & Rebecca Hagnestad
Handledare: Andreas Widholm
Examinator: Jan-Olof Gullö

Ämne: Journalistik

Södertörns högskola

Alfred Nobels allé 7

Flemingsberg

Postadress: 141 89 Huddinge

Copyright

Denna uppsats är författarnas egendom och får inte begagnas för publicering utan författarnas eller dessas rättsinnehavares tillstånd.

Abstract

Denna uppsats syfte är att undersöka vilken bild som konstrueras av näthatare i svensk, tryckt press och hur dessa konstruktioner kan kopplas samman med föreställningar kring genus och klass. För att undersöka detta studeras en debatt som fördes i svensk dagspress år 2014. Debatten inleddes med en artikel av Jonas Thente i *Dagens Nyheter*, där han diskuterar näthat som en reaktion från män med underprivilegierade klassbakgrunder, i ett samhälle med exkluderande strukturer och minskad politisk debatt kring klassklyftor. Totalt undersöks 28 artiklar, varav 9 artiklar analyseras närmre. I artiklarna undersöks skribenternas sätt att beskriva och konstruera näthatare. Denna konstruktion analyseras med hjälp av diskursanalys, utifrån Michel Foucaults definition av diskursbegreppet.

Studien har genomförts med en socialkonstruktionistisk och intersektionell teoretisk utgångspunkt, där vi valt att fokusera på maktordningar gällande klass och genus. Artiklarna har analyserats med hjälp av Pierre Bourdieus teorier kring kapital, Judith Butlers teorier kring genus och Raewyn Connells teori om hegemonisk maskulinitet.

Analysen visar att skribenterna skiljer sig åt när det gäller frågan om var ansvaret för näthatarens beteende ska läggas; näthatare framställs antingen som offer för strukturer eller som förövare med eget ansvar. Vidare visas i analysen att det i de artiklar som analyserats finns gemensamma föreställningar kring näthatares genus och klass. Genustillhörigheten, att näthatare skulle vara män, tycks vara betydligt mindre ifrågasatt i materialet. Tankar kring egenskaper som kan kopplas till klassföreställningar diskuteras däremot utifrån fler perspektiv. Näthatare framställs alltså ofta som män som innehar misslyckade, maskulina egenskaper och lågt kulturellt, socialt och ekonomiskt kapital. Denna bild konstrueras genom att skribenterna använder metaforer och systematiskt upprepar tankar kring egenskaper som associerar till dessa föreställningar.

Sökord: Genus, Intersektionalitet, Klass, Maktstrukturer, Maskulinitet, Näthatare

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte	6
1.2 Frågeställningar	6
1.3 Disposition	6
2. Bakgrund	6
2.1 Näthat blir en fråga på dagordningen	7
2.2 Researchgruppen undersöker svenska näthatares bakgrund	7
2.3 Internet och rättsapparaten	8
2.4 Pressetiska regler	8
2.5 Genus i samverkan	9
3. Tidigare forskning	9
3.1 Journalistens förhållningssätt till publiken	10
3.2 Privat och professionell	10
3.2.1 Sociala medier	10
3.3 Näthat och journalister	11
4. Teori	12
4.1 Diskursbegreppet och socialkonstruktionism	12
4.2 Genus och hegemonisk maskulinitet	15
4.3 Klass och kapital	16
4.4 Intersektionalitet - alla strukturers samverkan	18
5. Metod	19
5.1 Diskursanalys	19
5.2 Urval och material	20
5.3 Tillvägagångssätt	20
5.4 Metodkritik	22
5.5 Etiska överväganden	23
6. Analys.....	24
6.1 Kategorier utifrån material	24
6.1.1 Kategori 1: Förståelse av näthatare som offer	24
6.1.2 Kategori 2: Förståelse av näthatare som offer och förövare	28
6.1.3 Kategori 3: Förståelse av näthatare som förövare	29
6.2 Sammanfattning av analys	35
7. Slutdiskussion.....	37
7.1 Konstruktioner av näthataren	37
7.2 Konstruktionen av näthatarens genus- och klassegenskaper	38
7.3 Sammanfattningsvis	41
7.4 Förslag på vidare forskning	42
8. Källhänvisning	44
8.1 Litteratur	44
8.2 Digitala källor	45
8.3 Urvalsreferenser (ordnade efter publiceringsdatum)	46
8.4 Fullständigt urval	46

1. Inledning

Med internet har många människors demokratiska drömmar förverkligats. Genom bloggar, sociala medier och andra plattformar kan alla med internetuppkoppling uttrycka nästintill vilka åsikter som helst. Den politiska aktivismen flödar och människor som delar intresse för såväl skönhet som schack har möjlighet att skapa gemenskap över stora delar av världen. Men den snabba tekniken och möjligheten att sprida information och åsikter används också för att sprida hat. De mest frekventa hatarna på internet kallas för troll.

Att bli kallad för olika sexistiska och rasistiska tillmälen har i dag blivit en del av den digitala vardagen för många människor i allmänhet, men kanske för journalister i synnerhet. I dagens offentliga debatt om näthat återkommer ständigt journalisternas position. Det vittnas även om att kvinnliga journalister tycks vara utsatta på ett särskilt sätt; hatet riktat mot kvinnor är i högre grad sexualiserat än det hat som riktas mot män. Som två kvinnliga journaliststudenter finner vi ämnet intressant, såväl som skrämmande. Vad väntar oss? Och vilka är de människor som kan komma att utsätta oss och andra för hat?

Efter att ha läst otaliga opinionsartiklar om journalister som skriver om hur det är att vara utsatta för näthat märkte vi också att det i dessa texter florerar föreställningar kring vilka som näthatar och hur dessa är; män som varken kan stava eller framföra argument som passerar som intellektuella. Bilden i medier tycktes ofta överensstämma med våra egna fördomar; att de som sprider hatet på internet är män med låga kapitalinnehav, ofta boende på landsbygd. Men sällan presenteras statistik eller större undersökningar som stöder denna bild. Så varifrån kommer egentligen dessa föreställningar kring näthatares klass- och genustillhörighet?

Generellt spelar olika makt kategorier in när vi uppfattar och beskriver andra människor, så att skribenter använder föreställningar kring till exempel genus, etnicitet, profession och klass är inte förvånande. Men när det gäller frågan om vilka som antas näthata har vi uppfattat att det är resonemang kring näthatarnas genus och klass som är särskilt återkommande. Journalister har möjlighet att påverka hur det diskuteras om fenomen och människor i den offentliga debatten. Att undersöka vad journalister skriver blir därför en viktig maktfråga.

Vi menar att denna fråga är särskilt intressant, då journalister innehar olika positioner i frågan om näthat; många är utsatta och maktlösa, men även privilegierade och har tillgång till offentliga forum. Detta leder oss till att undersöka hur bilden av näthatare, ur ett klass- och genusperspektiv, konstrueras av journalister. Vilka stereotyper målar journalister egentligen upp av den grupp som näthatar dem?

1.1 Syfte

Mot bakgrund av de föreställningar som finns om näthatares egenskaper så är den här uppsatsens syfte att undersöka hur bilden av näthatare konstrueras, med specifikt fokus på maktordningar kring genus och klass. Detta med utgångspunkt i en debatt om näthatare som fördes i svensk press under år 2014.

1.2 Frågeställningar

- Hur konstrueras näthatare i den debatt som fördes om dessa i svensk dagspress år 2014?
- Hur spelar föreställningar kring klass och genus in i dessa konstruktioner?

1.3 Disposition

Denna uppsats består av två delar. Den första delen syftar till att presentera uppsatsens grund, vetenskapliga kontext och uppsatsens syfte. Här presenteras exempelvis uppsatsens teori och metod. Den andra delen utgör undersökningen och analysen. Här presenteras analysen av materialet samt diskussioner kring denna. Denna del innehåller resultat, analys, slutdiskussion och förslag på vidare forskning.

2. Bakgrund

Här presenteras de fenomen och händelser som vi menar är särskilt relevant bakgrundskunskap att ha med sig vid läsning av denna uppsats. Under denna rubrik återskapas delvis den kontext som undersökt debatt befinner sig i.

Näthat handlar egentligen om kommunikation, och i detta fall om kommunikation mellan medieskapare och mediekonsumenter. Medier påverkas i dag mer av direktkontakt med publiken än tidigare. En annan skillnad är även kommunikationsformen, som nu ofta består av skriftlig kontakt via internet. I och med denna förändring tvingas medier i högre utsträckning att svara på krav från publiken (McQuail 2010:98). Att undersöka hur kontakten mellan medieskapare och mediekonsumenter ser ut idag blir därför en aktuell fråga för medieforskning. Och näthat är en del av denna kommunikation.

Teknik skapar och återspeglar maktstrukturer, på så vis kan maktskiften ske vid teknologisk utveckling. I och med ny teknik, till exempel internet, skapas det kollisioner mellan de som klassiskt innehavt makt, till exempel journalister, och människor som tidigare inte haft samma makt, till exempel mediekonsumenter som nu på ett annat sätt har möjlighet

att framföra sina åsikter och påverka (McQuail 2010:101ff). Vi menar att maktdimensioner spelar en viktig roll i frågan om näthat riktat mot journalister, och därför är ovanliggande resonemang av vikt för att förstå komplexiteten i den *maktkamp* som sker mellan journalister och näthatare.

2.1 Näthat blir en fråga på dagordningen

Onsdagen den 6 februari år 2013 sändes *Uppdrag granskning*s reportage ”Män som näthatar kvinnor” på *Sveriges Television*. Programmet lyfte tolv kvinnors berättelser om hur det är att vara utsatt för näthat (svt.se 2013). *Uppdrag granskning* lyfte i reportaget näthat riktat mot kvinnor i allmänhet, men också mot kvinnor som syns i medier i synnerhet.

Dagarna efter att programmet sänts debatterades frågan i ett stort antal forum. Citat som ”Ärligt gumman, när var det sist du pullade dig själv i fittan?” (Stenquist 2013) hade lästs upp under programmet och prydde tidningar och hemsidor, för att synliggöra vad människor kan skriva på ett till synes laglöst internet. Under hashtagen *nät kärlek* uppmanades människor att skriva vänliga mejl till journalister som mottygnd till näthatet (Niang 2013).

Året efter, den 22 april 2014, publicerades en debattartikel om näthatare i *Dagens Nyheter*. Artikelnen var skriven av Jonas Thente och hette ”Näthatarna ger uttryck för de bortsorterades röst”. Artikelnen väckte reaktioner och följdes av ett flertal debattinlägg i diverse tidningar. Det är dessa inlägg som utgör vårt urval, med vissa undantag (se *Urval och material*).

2.2 Researchgruppen undersöker svenska näthatares bakgrund

År 2013 publicerades en stor granskning i *Expressen* om hatkommentatorer på internetforumen *Avpixlat*, *Fria Tider* och *Exponerat*. Granskningen var utförd av *Researchgruppen*, en grupp som består av journalister med ett gemensamt intresse för grävande journalistik, i samarbete med *Expressen*. Granskningen avslöjade en mängd människor som skrivit anonyma kommentarer och visade på vissa mönster kring vilka som näthatar. Det visade sig till exempel att bland de mest aktiva kommentatorerna var 325 av 406 män, resterande 81 var kvinnor (Baas & Holmén 2013). Dessa siffror är framtagna genom journalistiskt arbete, och har inte en vetenskaplig och forskningsbaserad grund. Undersökningen är dock mycket relevant inom uppsatsens ämne, då detta är en av de få svenska undersökningar som finns kring näthatare.

2.3 Internet och rättsapparaten

Vad som är olagligt på internet är inte helt tydligt. Polisen definierar näthat som "[...] olika typer av meddelanden som ger uttryck för hat, riktat mot mottagaren. Det sker oftast via e-post och sociala medier" (polisen.se 2014). Det är denna definition av näthat som uppsatsen utgår ifrån. Däremot behöver inte detta betyda att allt näthat är brottsligt. För att näthatet ska kategoriseras som brottsligt krävs det att det kan falla in under brottsbalken (polisen.se 2014). Juristen Mårten Schultz menar att en stor del av det som brukar benämnas som näthat enligt svensk lag är olagligt och straffbart. En del näthat kan exempelvis kategoriseras som olaga hot, förtal eller kränkning. Det väcks dock sällan åtal när det kommer till brott som sker via nätet (Schultz 2013: 16).

2.4 Pressetiska regler

Den svenska journalistkåren förväntas hålla sig till specifika regler (*Etiska regler för press, radio och tv*) som *Publicistklubben*, *Svenska Journalistförbundet*, *Svenska Tidningsutgivareföreningen*, *Sveriges Radio*, *Sveriges Television* och *Svenska Utbildningsradion* stadgat. Dessa sammanfattar hur en svensk journalist ska bedriva sitt arbete på ett regelmässigt och etiskt korrekt sätt. Reglerna innehåller bland annat föreskrifter om namnpublicering, källkritik och saklighet. Regel tio stadgar att:

Framhäv inte berörda personers ras, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet eller religiös åskådning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande (po.se 2014)

I denna undersökning anser vi det inte vara relevant att se hur väl dessa regler efterföljs när skribenterna skriver om näthatare. Dels då det material som undersöks generellt behandlar fenomenet näthat på en strukturell nivå och inte behandlar enskilda individer som näthatare. Och dels då vårt material även består av opinionsmaterial, menar vi att denna regel inte kan och bör appliceras i samma utsträckning som om vi hade tittat på ren nyhetsjournalistik. Detta då skribenter i opinionsmaterial måste ha en viss frihet att ta upp strukturer som i vissa kan peka ut vissa egenskaper och människor som innehar dem. Dessa regler och journalistiska ambitioner kan ändå vara intressanta att ha i bakhuvudet under läsning av denna uppsats, då personliga erfarenheter och egenskaper som de ovan nämnda blir behandlade. Uppsatsens ämne är av etiskt slag och de frågeställningar som uppsatsen kan väcka är relaterade till just

denna regel; om det etiska i att uttala denna typ av egenskaper och erfarenheter människor innehar.

2.5 Genus i samverkan

Under 1980-talet börjar feministiska forskare och aktivister att kritisera hur västerländska och vita kvinnor fokuseras inom feministiska debatter och ges tillgång att representera den undertryckta gruppen kvinnor i stort. Detta, menar en ny generation feminister, resulterar i att kvinnor som inte uppfattas som vita och västerländska hamnar i periferin inom den feministiska rörelsen. I debatten blir en viktig poäng att det finns betydande skillnader inom gruppen kvinnor (Ambjörnsson 2004:24f). På samma sätt finns det olikheter mellan alla människor mer än vad gäller kategorier kring genus och kön, till exempel har inte alla män eller alla som har en icke-binär genusidentitet samma förutsättningar och erfarenheter inom respektive grupp. Detta leder till att de feministiska debatterna i allt högre utsträckningar börjar diskutera och praktisera intersektionalitet; tanken om alla maktstrukturers samverkan.

Genus framkommer i de flesta sammanhang där näthatare nämns, både då många skribenter menar att kvinnor utsätts för näthat i högre utsträckning eller på ett annat sätt, och då näthatare främst antas vara män. Att undersöka konstruktionen med fokus på genus framstod då som aktuellt.

Vi vill nyansera analysen och synliggöra att en maktkategori som kön aldrig verkar ensam (Lykke 2003:48). Därför undersöker vi hur genus och klass samverkar när det gäller konstruktionen av näthatare. Vid en överskådlig läsning av debatten kring de som blir näthatade, framkommer ofta genus och rasifiering (föreställningar om *ras*) som förklaringsmodell till vilka som blir mest utsatta. Däremot uppfattade vi att genus och klass var mer framkommande när det skrivs om just de som näthatar, även om frågor kring rasifiering tycks återkomma i diskussionen om vad som triggar näthat och hur detta påverkar personer som blir offer för fenomenet.

3. Tidigare forskning

Under denna rubrik redogör vi för tidigare forskning som är relevant för denna studie. Det finns inte så mycket forskning om hur svenska journalister beskriver näthatare, däremot presenteras här ett antal studier som berör kommunikation mellan journalister och konsumenter, journalisters inställning till sociala medier och näthat. Under denna rubrik återskapas delvis den vetenskapliga kontext som studien befinner sig i.

3.1 Journalistens förhållningssätt till publiken

Några entydiga svar kring hur journalister betraktar sin publik finns inte. Vissa undersökningar visar på att journalister ofta ser sin publik som ointelligent och osofistikerad, andra undersökningar visar det motsatta (Andersson 2009:87). Ulrika Andersson har forskat kring journalisters förhållningssätt till sin publik. I sin avhandling undersöker hon vilka kunskaper, beteenden, intressen och uppfattningar som påverkar hur journalister förhåller sig till sin publik (Andersson 2009:26). Hon kommer fram till att journalister i allmänhet ser publiken som människor som behöver upplysas. Journalisterna ser också sin publik som nöjesfokuserad, och de tror att intresset för samhällsfrågor är lågt. Det är journalisten som ska erbjuda den information som publiken kan tänkas behöva. Vidare finner hon att journalister inte ser sig som representativa för den större publiken (Andersson 2009:227f).

3.2 Privat och professionell

I en värld där internet är ständigt närvarande menar Malin Svenningsson att det blir allt svårare att skilja på personers identitet på och utanför internet (Svenningsson 2012:338). För journalisten har detta lett till en krock, menar Torbjörn van Krogh. De sociala mediernas intåg i journalistiken har lett till en oklar distinktion mellan den privata journalisten och yrkespersonen (van Krogh 2012:233). Då utvecklingen med sociala medier skett fort har inte journalistiken hunnit med (Ilshammar 2012: 360).

3.2.1 Sociala medier

Sociala medier, såsom *Facebook*, *Twitter* och *Instagram*, har kommit att ta större plats i journalisters omvärldsbevakning. Eftersom dessa medieplattformar är relativt nya, finns det också relativt lite forskning. Men en av dem som forskat kring journalisters kontakt med sociala medier är Monica Djerf-Pierre, som undersökte detta i samband med en större undersökning kring den svenska journalistkåren. Det som dock ska tas i beaktning är att siffrorna är tre år gamla och att förändring troligtvis har skett. Djerf-Pierre finner att 34 procent av de tillfrågade journalisterna dagligen använder sig av sociala medier i arbetet. Denna användning är något större bland de kvinnliga journalisterna (47 procent), motsvarande siffra för männen är 41 procent. Hon finner vidare att 51 procent av journalisterna använder sociala medier dagligen privat. Av de dagliga användarna anser 56 procent att sociala medier är mycket eller ganska viktigt för att kunna få synpunkter från publiken (Djerf-Pierre 2012:55ff).

3.3 Näthat och journalister

Brottsförebyggande rådet ger år 2015 ut en rapport om hat och hot på internet. Rapporten grundar sig på två undersökningar, en är utförd av forskare på Göteborgs universitet och en är utförd av *Säpo* och *Svenska Journalistförbundet* (Patel & Holmberg 2015:72).

Undersökningen som utförs på Göteborgs Universitet har en svarsfrekvens på 81 procent och deras definition av hot och hat är bred och syftar inte enbart på hot tydligt riktat mot yrkesutövandet. Detta skiljer denna undersökning från den utförd av *Säpo* och *Svenska Journalistförbundet*, som har en svarsfrekvens på 32 procent och enbart undersöker hot tydligt riktat mot yrkesutövandet. Framför allt är den låga svarsfrekvensen och det faktum att bara journalister som är medlemmar i *Svenska Journalistförbundet* är tillfrågade problematisk vad gäller denna undersökning. Brottsförebyggande rådet lägger därför inte samma tyngd vid den undersökningen (Patel & Holmberg 2014:72ff).

Den undersökning som görs på Göteborgs universitet visade att en tredjedel av de svarande journalisterna har utsatts för nätbaserat hot någon gång under de senaste tolv månaderna. Nästan hälften av de tillfrågade från en storstadsmorgontidning inom denna undersökning har utsatts för hot och kränkningar. Kolumnister, krönikörer och ledarskribenter visar sig också bli utsatta i högre utsträckning. Åtta av tio tillfrågade har fått motta nedsättande kommentarer de senaste tolv månaderna. Den grupp som ofta utsätts för nedsättande kommentarer är även i högre utsättning utsatta för hot (Patel & Holmberg 2015:74f).

I undersökningen från Göteborgs Universitet framkommer även att män utsätts i något högre utsträckning än kvinnor för hot och våld, det fanns däremot skillnader kring vilken typ av hot personer utsätts för. Kvinnor utsätts mer för hot om sexuellt våld och män mer för hot om fysiskt våld, av ickesexuell natur. En tredjedel av kvinnorna som utsätts för nedsättande kommentarer har mottagit kommentarer med sexistiskt innehåll, motsvarande siffra för män ligger på sex procent (Patel & Holmberg 2015:75f).

Säpo och *Svenska Journalistförbundets* undersökning tar upp hur journalister tänker kring vilka som näthatar och varför. Enligt dessa är näthatare enskilda personer som är aggressiva, psykiskt sjuka och/eller desperata. De tros motiveras av ilska över material som den utsatta journalisten producerat (Patel & Holmberg 2015:77).

4. Teori

Under denna rubrik redogör vi för de teoretiska utgångspunkter uppsatsen utgår ifrån. Då vi gör en intersektionell diskursanalys där undersöker hur genus och klass samverkar, redogör vi här för begreppen diskurs, socialkonstruktionism, genus, klass och intersektionalitet.

4.1 Socialkonstruktionism och diskursbegreppet

I denna uppsats undersöks konstruktioner av näthatare, utifrån socialkonstruktionistisk teori. Det innebär att vi undersöker hur näthataren konstrueras i sociala sammanhang, därmed ligger det inte i uppsatsens intresse att försöka beskriva hur näthatare faktiskt är. Vi kommer istället att diskutera hur journalister konstruerar och skapar bilder av näthatare; alltså hur diskursen kring näthatare ser ut.

Diskurs brukar sammanfattas som det bestämda sättet som något talas om eller förstås. Språket påverkar hur omvärlden uppfattas, dels genom hur det kommuniceras om något och dels genom vilka sammanhang detta något placeras i. Denna verklighetsuppfattning definierar även hur olika saker ska värderas. Detta genom att språket bestämmer vad som inne- och utesluts, samt in- såväl som exkluderas (Bolander & Fejes 2015:92).

Tanken om diskurs grundar sig i socialkonstruktionism. Socialkonstruktionism har definierats på olika sätt av forskare (Winther Jørgensen & Phillips 2011:9). Vivien Burr (1998) räknar upp fyra premisser som hon menar är sammanfattande för den socialkonstruktionistiska teorin:

1. Socialkonstruktionismen är kritisk till självklar kunskap. I stället menar dess förespråkare att *verkligheten*, vad som betraktas som sant, är en produkt av vårt sätt att kategorisera och förstå världen.
2. Vår världssyn är inte statisk och grundar sig på historisk och kulturell specificitet. Dessa faktorer påverkar alltså sannolikheten för att någon ska se på världen på ett specifikt sätt. Vidare är det diskursiva handlandet, i detta fall skrivandet av texterna, en typ av social handling, vilket innebär att det diskursiva handlandet bidrar till formandet av den sociala världen. Detta leder i sin tur till att vissa mönster och normer bevaras.
3. Kunskap bildas i samband med sociala processer. Det innebär att *verkligheten* bildas genom sociala interaktioner, som sedan bidrar till att skapa en gemensam bild kring vad som betraktas som sant och osant.

4. Det finns ett samband mellan kunskap och sociala handlingar. I den gemensamt skapade verklighetsbilden blir vissa handlingar naturliga, medan andra förefaller onaturliga. Då det ändå finns olika sociala världsbilder leder detta till att dessa handlingar kategoriseras olika. På det sättet påverkar den sociala verkligheten (konstruktionen av kunskap och sanning) även den materiella världen (Burr 1998:3ff).

Enligt socialkonstruktionistisk teori kan alltså en text inte återge en självklar verklighet. Texter skapar i stället sina egna verkligheter, något Lennart Hellspong (2001) kallar för textvärldar. Dessa skapas genom språkets tecken, som skapar en symbolisk verklighet åtskild från den materiella verkligheten. För att denna verklighet ska kunna uppfattas som just verklig krävs att denna symbolik uppfattas på ett liknande sätt av de som tar del av texten, alltså läsarna. Textens verklighet skapas i sociala sammanhang, beroende av normer, vilket leder till en gemensam uppfattning av textens sanning. I denna gemenskap återfinns och skapas normer (Hellspong 2001:147).

En av dem som använt sig av diskursbegreppet är den franska sociologen Michel Foucault. Han tar avstamp i socialkonstruktionismen och menar att en utsaga om verkligheten är just en utsaga, och att den är en konsekvens av systematiskt konstruerade regler (Foucault 2011:46). Det innebär att det inom diskursen inte kan sägas något som är sant och verkligt för det diskursen talar om, utan det rör sig endast om en typ av reflektion. Diskursen står alltså i samband med objekten (de fenomen som det talas om i diskursen), men kan inte utgöra några "[...] inneboende, ursprungliga och universellt igenkännbara egenskaper hos dem" (Foucault 2011:39).

Inom diskursen bildas ett system för vad som kan tillåtas sägas om diskursens objekt, i vårt fall näthatare. Detta regelsystem tillåter vissa utsagor om objektet, och bestämmer även hur diskursens faktorer ska förhålla sig till varandra (Foucault 2011:78f). Detta regelsystem är inte statiskt, utan förändras ständigt. Därmed kan inte sättet att tala om något anses vara naturligt, utan är i stället konstruerat (Foucault 2011:100).

Det konstrueras ett system som påverkar hur uppfattningen om diskursens faktorer, i detta fall exempelvis genus och klass, samverkar. Detta leder till en uppfattning om vad som kan anses vara möjligt inom diskursen. Även sambanden mellan dessa faktorer konstrueras; vad som anses vara exempelvis orsak och verkan. Vidare bestäms det vad som ska anses vara en irrelevant eller osann utsaga (Foucault 2011:83). Detta leder till att inte alla versioner av en sanning kommer fram, då en diskurs "[...] tillåter eller utesluter ett visst antal utsagor" (Foucault 2011:91f).

Bildandet av diskursen är även beroende av de som kan sägas inneha status att definiera den, alltså de som innehar olika subjektspositioner inom diskursen. Vilken subjektsposition någon har beror på status och tillskansad rätt till makt att definiera det verkliga för diskursen (Foucault 2011:71). Inte heller en subjektsposition är statisk, utan denna är beroende av sammanhang. En person kan inneha olika subjektspositioner inom olika diskurser, och har därmed olika stor makt att kunna påverka de olika diskurserna (Foucault 2011:76).

Men tanken på att allt skulle vara diskursiva konstitutioner eller sociala konstruktioner är ifrågasatt. Forskarna Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips tar bland annat upp lingvisten Norman Fairclough, som för in en riktning i den diskursanalytiska debatten, som kallas för *kritisk diskursanalys*. Det handlar om en förståelse för hur sociala strukturer inverkar på diskursiva praktiker. De tar bland annat upp Faircloughs resonemang om familjen som konstitution, där han menar att familjen är ett sammanhang omgärdat av diskurser samtidigt som det också innebär konkreta praktiker och existerande relationer (Winther Jørgensen & Phillips 2011:66ff). Winther Jørgensen och Phillips tar även upp ett citat av Fairclough (deras översättning):

Samhällets diskursiva konstitution härleder inte från idéernas fria spel i människors huvuden utan från en social praktik som är fast förankrad i och orienterad mot verkliga sociala strukturer (Winther Jørgensen & Phillips 2011:86).

I denna studie har vi trots Faircloughs kritik mot Foucaults diskursanalys valt denna. För att förstå vårt material utifrån tankar Faircloughs tankar om att mycket är konstruerat men att vissa saker inte det, skulle vi behöva mer tid för att analysera kring vår frågeställning, menar vi. Detta då denna analysmodell blir mer komplex. Tids- och teckenrymden för en uppsats på denna nivå och med vår frågeställning är inte tillräcklig för att göra en kritisk diskursanalys, i vår mening.

Detta resonemang stärks även av att Fairclough menar att textanalys inte är tillräcklig för den kritiska diskursanalys han förespråkar, då även kontext och sammanhang måste lyftas fram. För att kunna genomföra en kritisk diskursanalys på ett tillfredställande vis görs analyser av omvärld samt text för att kunna förstå förbindelser mellan text och samhällsliga samt kulturella strukturer (Winther Jørgensen & Phillips 2014:71f).

4.2 Genus och hegemonisk maskulinitet

Genus syftar till könsuttryck som är kulturellt och socialt konstruerade, till skillnad från kön som, inom genusvetenskap, brukar användas för att syfta till biologiska kroppar. Denna distinktion innebär att om en människa har ett könsorgan som vi tolkar som feminint så handlar det om ett kvinnligt kön, när sociokulturella uttryck, till exempel sätt att prata, kläder, intressen, handlar om genus. Förenklat handlar alltså genus om saker vi *gör*. Förståelsen av kön är omspridd, och det finns de som menar att även kön är något vi gör, en vanlig förståelse är dock att kön är något biologiskt och fast som alltså inte på samma sätt görs (Ambjörnsson 2012:110).

I denna studie utgår vi från Judith Butlers teorier i vår analys av genus. Hennes teorier går hand i hand med vår socialkonstruktionistiska utgångspunkt och grundar sig i en syn på kön och genus som något relativt, konstruerat och föränderligt. Butler är en av dem som ifrågasätter den distinktion mellan sociokulturellt *genus* och biologiskt *kön*, som ofta görs för att ifrågasätta att biologi skulle generera öde. Denna distinktion, menar Butler, tjänar ofta som argument för att visa på att genus är socialt konstruerat. Den visar även på att det inte finns fog för att anta att det skulle finnas två fasta kategorier gällande genus; om människor ändå gör genus, och inte föds med det, finns det ingen anledning till begränsning av vilka genusuttryck människor kan göra. Butler hävdar dock att detta resonemang drivet till sin spets tyder på en fundamental diskontinuitet mellan könade kroppar och kulturellt konstruerade genus och ställer sig frågan om de till synes naturliga fakta som ofta presenteras gällande biologiskt kön är något som konstruerats i vissa vetenskapliga diskurser för att tjäna politiska, sociala och ekonomiska intressen (Butler 2008:45ff).

Butler hävdar alltså att könets oföränderliga karaktär kan ifrågasättas och menar därför att konstruktionen av kön kan ses som lika kulturellt konstruerad som genus (Butler 2008:45f). På så sätt finns ingen distinktion däremellan. Kön skulle i så fall kunna ses som något som används som ett diskursivt medel varigenom könad natur konstrueras och på så sätt kan ses som något fördiskursivt (Butler 2008:46ff). Men, om kroppen är en situation, som bland andra Simone de Beauvoir hävdar (Beauvoir 2008:69), finns ingen möjlighet till en kropp som inte redan är kulturellt könskodad och på så vis kan kön inte ses som ett fördiskursivt faktum. Kön och genus är, på samma sätt, sociokulturella konstruktioner och alltså samma sak (Butler 2008:48).

Butler uppfattar kön såväl som genus som sociokulturellt konstruerade, och att genus alltså skulle kunna konstrueras på alla möjliga sätt. Trots detta ser hon ändå att det finns två

kategorier som är överrepresenterade: kvinnor och män. Det förklarar Butler med teorin om den *heterosexuella matrisen*. Denna matris bygger på normer som kräver att en människa ska ha en förståeligt könskodad kropp, ett genusuttryck som överensstämmer med detta och sedan attraheras av en person med det *andra* könet (Butler 2006:208). På så sätt kopplar Butler in sexualitet och normer kring förväntad heterosexualitet till förståelsen av genus.

Hegemonisk maskulinitet är ett begrepp som syftar till att förstå hierarki inom maskulinitetens värld. Raewyn Connell beskriver att hegemonisk maskulinitet "[...] definieras som den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet" (Connell 1999:101). Vilka tankar, normer och egenskaper som verkar legitimerande är dock processuellt och föränderligt; Connell försöker alltså inte definiera en konstant hegemonisk maskulinitet.

Det finns underordnade genusuttryck. Det kan till exempel handla om homosexuella, maskulina genusuttryck och feminina genusuttryck (två uttryck som tenderar att hamna långt ner på maskulinitetens genushierarki) (Connell 1999:102).

Den typ av uttryck och de människor som uppfattas som maskulina på *rätt* sätt bildar en form av *elitklass*. Vidare menar Connell att alla män, även de som inte uppfattas ingå i denna elitklass innehar privilegier kopplade till hegemonisk maskulinitet, samt att detta är på bekostnad av feminiteters och kvinnors underordning. Att män som inte *gör* hegemonisk maskulinitet ändå drar fördelar av systemet får systemet att framstå som naturligt och legitimt och de män som inte uppfattar sig tillhöra elitklassen får svårt att förstå den kritik som riktas mot systemet och att förstå systemets uppbyggnad, enligt Connell (1999:105).

4.3 Klass och kapital

I diskursen kring sociala klasser är det vanligt att tre kategorier, eller olika klasser beskrivs. Detta gör även sociologen Karl Marx, som konstruerat klassiska och övergripande teorier gällande klass och kapitalistiska system. Marx menar att de tre stora klasserna bygger på grupper som äger sin arbetskraft, grupper som äger kapital och grupper som äger jord. Dessa olika gruppers inkomster tar sig alltså olika uttryck; de förstnämndas ekonomi bygger på arbetslön, nästa på profit och de sista på jordränta. Han påpekar dock att övergångsstadier gör gränserna suddiga (Marx 1978:784f).

Vi menar att Marx teori om klasser inte är givande i vår undersökning då vi inte är intresserade av att fastslå vilken klasstillhörighet någon har, utan av att urskilja tankar som konnoterar föreställningar om egenskaper kopplade till klass. Marx klassiska definition av

klass är dock givande att ha i bakhuvudet, då vi menar att denna är återkommande i diskurser om social klass. Denna studie utgår istället från Pierre Bourdieus teorier kring klass och kapital.

Bourdieu menar att klasstillhörighet inte går att bestämma utifrån en egenskap eller summan av alla egenskaper en individ innehar. Istället handlar det om de bakomliggande strukturerna som verkar legitimerande:

Den sociala klassen definieras av strukturen hos relationerna mellan alla relevanta egenskaper. Det är denna struktur som tilldelar var och en av dessa egenskaper, och de effekter de utövar på praktikerna, deras specifika värde. (Bourdieu 1993:258f)

Bourdieu beskriver kapital i olika former; *ekonomiskt kapital*, *socialt kapital*, *kulturellt kapital* och *symboliskt kapital*.

Bourdieu definierar ekonomiskt kapital som något som direkt kan bytas mot pengar. Det kan till exempel handla om institutionaliserad rätt till en viss mark eller bostad (Bourdieu 2011:82). Individer som besitter ett visst ekonomiskt kapital kan ofta utvinna andra kapitalformer genom detta med mer eller mindre ansträngning. Det finns även vissa varor, tjänster och rum som ekonomiskt kapital kan ge tillträde till utan att kräva något mer av individen (Bourdieu 2011:88f).

Kulturellt kapital är ett analysverktyg som Bourdieu använder för att förstå hur människor från olika samhällsklasser tilldelas olika roller, i relation till varandra. Här brukar exempelvis akademiskt kapital räknas in. Kulturellt kapital kan ta sig i uttryck genom tre olika tillstånd; *förkroppsligat tillstånd*, *objektifierat tillstånd* och *institutionaliserat tillstånd*. Den förkroppsligade formen handlar om förkroppsligande av kultur och kunskap, såväl fysiskt som psykiskt. Det kan exempelvis handla om att uppfattas som kultiverad. Den objektifierade formen handlar om att inneha objekt som beror på dessa kulturella teorier, problem och praktiker. Det kan handla om böcker, teaterbiljetter eller instrument. Den institutionaliserade formen handlar också om en form av objektifiering, men denna måste särskiljas, då den erbjuder unika möjligheter till kulturellt kapital (Bourdieu 2011:82ff). Det kan till exempel innebära att inneha ett examensbevis från en specifik utbildning och skola.

Socialt kapital består av det en individ kan utvinna av relationer och bekantskaper, såväl institutionaliserade som privata. Det kan handla om att tillhöra en grupp eller gemenskap. Genom att tillhöra en grupp kan en individ utvinna ett gemensamt värde eller kapital som gruppen besitter. Det kan finnas uttalade tecken som ger individer ett tydligt medlemskap,

såsom efternamn, att stå som medlem i ett parti eller en organisation eller gå på en särskild skola. En individs sociala nätverk konstruerar alltså hans sociala kapital, men är dock inte självständigt från andra kapitalformer. Om en individ känner ett antal människor på ett eller ett annat sätt så påverkas vinsten personen kan göra av vilken ställning de personer i nätverket har (Bourdieu 2011:86ff).

Olika egenskaper eller former av kapital (exempelvis ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital) förvandlas till symboliskt kapital. Detta sker då andra sociala agenter, alltså de människor omkring en individ som tolkar det hen gör, kan uppfatta en individs egenskaper, bekräfta dessa och tillskriva dem ett värde (Bourdieu 2004:97f).

Genom att människor innehar olika mycket kapital inom olika områden uppstår maktrelationer. Bourdieu menar att relationer som är präglade av dominans och våld inte alltid framställs som relationer med ett symboliskt våldsamt innehåll. Istället tänker många på dessa relationer i termer av affektion och kanske rent av romantik. Bourdieu beskriver till exempel hur relationer mellan äldre och yngre bröder i vissa sammanhang historiskt sett har inneburit en speciell dynamik då den förstfödde sonen haft arvsrätt och yngre söner förväntats underordna sig sin storebror. I sådana sammanhang krävs att de yngre bröderna har något att vinna på maktordningen, till exempel genom att uppfattas som hedervärda och att de gör rätt för sig om de underordnar sig. På så sätt legitimeras dynamiken och framställs inte fullt ut som en dominerande och symboliskt våldsam relation (Bourdieu 2004:151ff).

Bourdieu uppmärksammar även hur olika egenskaper och fenomen samspelar med varandra. Han menar till exempel att kön är starkt kopplat till klass:

Könsegenskaperna är lika omöjliga att skilja från klassegenskaperna som citronens gula färg från dess sura smak: en klass är i allt väsentligt definierad genom den plats och det värde den tillerkänner de bägge könen och deras socialt konstitutionerade dispositioner. (Bourdieu 1993:261)

4.4 Intersektionalitet - alla strukturers samverkan

Studiens teoretiska utgångspunkt utgår alltså från genus och klass, med en förståelse om att dessa maktordningar är samverkande, såsom även Bourdieu ovan menar. Detta resulterar i en intersektionell teoretisk ram.

Intersektionalitet är ett kulturteoretiskt begrepp som syftar till en analys som synliggör att många maktordningar existerar och samverkar med varandra. Det kan handla om samhälleliga maktasymmetrier som grundar sig på exempelvis genus, etnicitet, klass, rasifiering,

professionalitet, sexualitet, funktion och ålder. Begreppet väcker dessutom en förståelse för maktasymmetrier som något som samverkar och är ouplösligt förbundna med varandra. Med en intersektionell förståelsemodell ses inte diskrimineringsgrunder som olika kategorier som kan summeras (Lykke 2003:48).

I vår uppsats är intersektionalitetsbegreppet aktuellt då vi gör en intersektionell studie med fokus på genus och klass, utifrån de teorier som presenteras ovan kring dessa aspekter. Det innebär att vi tittar på hur maktasymmetrier samverkar med specifikt fokus på genus och klass, men det innebär också att vi vill synliggöra en bredare förståelse för hur ett flertal maktasymmetrier påverkar samhället och individers möjligheter. Vi analyserar även vårt material med en förståelse för hur massvis med maktordningar samverkar på avancerade vis, och inte går att skilja åt eller summera.

5. Metod

Här redogörs för de metoder som används för att genomföra undersökningen. Här presenteras uppsatsens analysmetod, tillvägagångssätt såväl som material och urval. Detta för att förstå hur studien genomförts.

5.1 Diskursanalys

Det empiriska materialet har analyserats genom diskursanalys. Detta för att kunna finna hur näthataren konstrueras diskursivt. Diskursanalysen rymmer olika traditioner och definieras på olika sätt. Vi har använt oss av den analysmetod som Eva Bolander och Andreas Fejes presenterar i boken *Handbok i kvalitativ analys* (2015). Denna tar avstamp i Michel Foucaults definition av diskurs (Bolander och Fejes 2015: 96). Som ovan nämnt, menar Foucault att en diskurs konstruerar hur det talas om något, vilket också skapar bilden av detta (Foucault 2011:70). Foucault använder sedan detta diskursbegrepp för att undersöka varför vissa utsagor om verkligheten kommit fram, medan andra inte gjort det. Diskursanalysen kan på så sätt undersöka relationen mellan olika utsagor, och hur detta kan kopplas till makten över diskursen (Foucault 2011:45).

Bolander och Fejes (2015) analys grundar sig på fem frågor, som de ställer till sitt material; vad talas det om, hur talas det om detta, vad framställs som sanning, vilka subjekspositioner framträder samt vad utesluts genom detta tal? Utifrån dessa frågor analyseras sedan materialet i fyra steg, från överskådlig till mer detaljerad läsning (Bolander och Fejes 2015: 97).

5.2 Urval och material

Materialet består av artiklar som hämtats från *Retriever Research (Mediearkivet)*. Söksträngen som använts för att avgränsa sökningen är: *(Thente* OR "Jonas Thente*") AND (näthat* OR nättroll*)*.

Denna sökning har begränsats till artiklar skrivna efter 21 april 2014, dagen innan artikeln som startade debatten publicerades, och till att gälla svensk tryckt press. Detta har gett ett resultat på 82 artiklar. För att säkerställa att denna sökning gett alla relevanta artiklar har vi även använt andra söksträngar, samt sökt på *Google*. Vid dessa sökningar har vi inte hittat några fler artiklar som rör den specifika debatt vi avgränsat oss till, utöver texter som faller utanför vårt urval, såsom blogginlägg och digitala ledare. En ytterligare avgränsning har skett då vi tagit bort artiklar som inte berör näthatare, då dessa inte är relevanta för vår frågeställning. Vi har funnit 28 artiklar som berör både näthatare, undersökt debatt och är publicerade i svensk tryckt press. Vi har alltså gjort ett målinriktat urval och valt ut de artiklar som vi ansett vara relevanta med hänsyn till våra frågeställningar (Bryman 2011:392). Detta har resulterat i ett urval på 28 artiklar, som ligger till grund för vår analys.

Dessa 28 artiklar har kategoriserats i tre kategorier. Av dessa artiklar har valts en tredjedel av varje kategori ut för djupare analys. Detta resulterar i ett mindre urval på nio artiklar. Dessa nio artiklar väljs ut då de representerar aspekter som respektive kategori genomsyras av.

5.3 Tillvägagångssätt

För att kunna undersöka detta har vi också undersökt texternas lexikala kohesion. Detta innebär att vi inte bara har undersökt orden i dess lexikala innebörd, utan även hur dessa ord samverkar för att bygga upp specifika mönster. Dessa mönster skapar en bild av världen genom att använda specifika ord eller uppbyggnader systematiskt (Conboy 2007:38). För att kunna finna dessa mönster har både ordens denotation, faktiska mening, och dess konnotation, förväntningar och associationer kopplade till ordet, undersökts. Ordens konnotation är också föränderlig och kan betyda olika saker för olika personer beroende på erfarenhet (Conboy 2007:37).

I det första steget har hela materialet lästs överskådligt för att få ett grepp om vad det skrivs om och hur. Detta har sedan gjort det möjligt att jämföra vad som tas upp och hur det skrivs om detta. I detta steg har det även undersökts om det finns liknande aspekter i materialet. Vidare har utgångspunkterna i materialet studerats och vilka förklaringsmodeller

som finns (Bolander och Fejes 2015:97ff). Analysens andra steg innebär att följa upp de förklaringsmodeller och utgångspunkter som hittats i analysens första steg. Förklaringsmodellerna/utgångspunkterna kategoriseras i typiska, genomgående eller avvikande teman. Vi har konstruerat, som ovan nämnt, kategorier utifrån vårt material för att kunna beskriva utgångspunkter och för att kunna ta fram ett mindre material att göra en djupare analys på (se *Analys*). För att redovisa för dessa teman har exempel valts ut (Bolander och Fejes 2015:99). I det tredje steget har det undersökts vad det är som presenteras som det normala. Detta genom att se vilken utgångspunkt som implicit eller explicit beskrivs som det normala (Bolander och Fejes 2015:102). I det sista steget har det analyserats vad som framställs som onormalt. Detta genom att se vad som faktiskt skrivs ut som onormalt, men även genom att se vad som ställs i kontrast till det normala och på så sätt framstår som onormalt. Det har också undersökts vilken utgångspunkt som är den självklara, vilken föreställning som inte behöver förklaras. På så sätt går det att se vad som framställs som den självklara sanningen. Här undersöks också vilka subjektpositioner som finns (Bolander och Fejes 2015:105ff).

Detta har resulterat i de fem frågor som vi ovan nämnt att Bolander och Fejes använder för att analysera material (2015:97). Vi har utvecklat dessa frågor och anpassat dem till vårt material samt vår frågeställning. Detta har resulterat i fem övergripande områden av frågor som vi ställer till det begränsade urval vi gjort, som består av nio artiklar. Dessa är:

- 1) Vad talas det om? Vad sägs om gruppen näthatare? Vilka egenskaper tillskrivs gruppen? I vilka sammanhang omnämns gruppen?
- 2) Hur talas det om detta? Hur talas det om gruppen näthatare? Vilka beskrivande ord används om gruppen? På vilket sätt används metaforer i dessa texter? Vilka beskrivs som agent och patient?
- 3) Vad framställs som normalt? Hur beskrivs den *normala näthataren* i relation till *de normala* i samhället?
- 4) Vilka subjektpositioner framträder? Vilka framställs som subjekt i texterna? Vems bild av verkligheten framställs som sann?
- 5) Vad beskrivs som onormalt? Vilken typ av egenskaper tillskriver skribenterna inte näthatarna? Vilka personer/grupper beskrivs som *de andra*? Hur skapar skribenterna skillnader mellan näthatare och personer utsatta för näthat?

Dessa frågor används endast för att kunna analysera materialet på ett systematiskt och djupgående sätt. Analysen kommer inte att presenteras utifrån frågorna, utan är i stället disponerad utifrån materialets teman samt studiens teorier.

5.4 Metodkritik

Då denna undersökning är av kvalitativ natur, så har subjektiva tolkningar skett i relation till teoretiska utgångspunkter och således är det möjligt, och till och med troligt, att andra skulle kunna ha tolkat materialet annorlunda. Detta betyder att uppsatsen erbjuder kunskap kring texternas teman, men inga siffror eller definitiva slutsatser kan dras om hur svenska journalister i allmänhet skriver om näthatare (Bryman 2011:268f). Att dra den typen av slutsatser är inte heller undersökningens syfte, i stället vill vi nå en djupare förståelse för hur text kan reproducera normer och föreställningar kring vilka som näthatar och hur dessa är. En kritisk synpunkt till detta skulle dock kunna vara vilket syfte den kunskap vi bidrar med har. Om några fasta slutsatser inte kan dras, kan det vara svårt att göra något av den kunskap som presenteras. Analysen kan dock ses som relevant då det material som analyseras bär på ett sanningsanspråk och sprids via mediala plattformar till många människor i samhället. På så sätt bidrar dessa texter till en diskursiv bild av näthataren, och såsom Foucault (2011) menar, ligger det i det diskursivas natur att inte vara fast och oföränderlig. Därav kan inte den typen av resultat ges och således, menar vi, att det inte är eftersträvansvärt, eller möjligt, i denna uppsats. Genom att undersöka den diskursiva bilden och föreställningen om näthataren kan denna bild nyanseras, och vid behov ifrågasättas.

Ett problem som vi stött på under arbetets gång och vill lyfta är att det inte varit möjligt att fånga alla tendenser som kan vara av intresse i materialet, under den begränsade tid vi haft att tillgå. Detta kan ha gjort att analysen inte lyfter fram alla de faktorer som presenteras kring näthatare.

Resultaten för uppsatsen är även begränsade då materialet är det. Undersökningen grundar sig på en av flera debatter kring näthatare, och endast en tredjedel av texterna (nio artiklar) inom denna debatt har analyserats på ett djupare plan. Att kunna säga något om en debatts hela natur genom att analysera endast en bråkdel av texterna innebär en problematik. Detta då andra texter kan ge andra bilder än de som presenteras i detta material. Vi har därför valt att göra ett målinriktat urval och undersöka en debatt som kretsar kring just näthataren, och sedan kategoriserat samtliga artiklar för att välja ut proportionerligt lika många artiklar ur vardera kategori. Det målinriktade urvalet motiveras då vi inte strävar efter att säga något om en hel population, i stället har vi tittat på det material som är mest relevant för våra frågeställningar (Bryman 2011:392). Vi eftersträvar exempelvis inte att kunna dra slutsatser om hur *alla* svenska journalister beskriver näthatare eller ens om hela denna debatt. Istället är vi

intresserade av att göra djupanalyser i ett mindre material för att finna större tendenser, och framför allt skapa en förståelse för dessa tendenser.

5.5 Etiska överväganden

Då vi undersöker hur journalister reproducerar bilder av näthatare, kan det vara känsligt att det inte alltid framkommer tydligt att de vars texter vi studerar ofta är brottsoffer utsatta för näthat, och har en känslig roll i frågan. Det kan även vara känsligt att inte titta på hur de som blivit utsatta för hatfulla hot påverkas när det blir till förmån för att titta på hur de som hotar påverkas. Samtidigt motiveras detta med att forskning bör bedrivas från flera aspekter, och att denna studie inte bör stå eller står ensam. Vi menar även att den bild som sprids om näthatare kan ge konsekvenser för fler än de som faktiskt näthatar. Till exempel återkommer en bild av att det är lågutbildade män som näthatar i materialet. Stigmatiserande fördomar om en sådan grupp kan, enligt vår mening, bidra till ett ökat samhälleligt klassförakt, som inte behöver vara specifikt kopplat till näthat. Alltså kan detta leda till att en viss samhällsgrupp beskylls för brott och en viss typ av åsikter eller egenskaper, oavsett om några genomgående undersökningar stöder att denna grupp innehar.

Ett ytterligare övervägande rör de skribenter som skrivit texterna som utgör materialet. Skribenterna är inte tillfrågade eller medvetna om att deras texter är med i denna studie. Det skulle kunna ses som problematiskt, särskilt då dessa skribenter ännu är aktiva i den mediala debatten. Vi ser dock inte detta som ett problem, då alla texter som analyserats är publicerade i etablerade tidningar och skribenterna inte anonyma (Bryman 2011:619). Vi menar därför att texterna måste ses som offentliga och att skribentens medverkan inte bör ses som känslig.

Den mest övergripande etiska problematiken i denna uppsats handlar om risken att reproducera normativa föreställningar, om till exempel genus och klass, i uppsatser med teman såsom denna. Genom att skriva om egenskaper kopplade till klass och genus, riskerar vi att reproducera föreställningar om hur människor med en viss genustillhörighet och med en viss klasstillhörighet är, bara genom att upprepa andras föreställningar. Vi hanterar detta genom att lägga stor vikt vid att skriva normkritiskt och granska om det språk vi använt verkligen är korrekt i dessa aspekter. Vi skriver även, med anledning av detta, vid ett flertal tillfällen ut att uppsatsen enbart handlar om föreställningar och att inget av det som presenteras i analysen handlar om en specifik individ som näthatar. Vi ser det dock som en nödvändighet att bemöta denna etiska problematik med ödmjukhet, trots att vi ansträngt oss för att bemöta den.

6. Analys

I denna del redovisas analysen av materialet. Inledningsvis förklaras hur kategoriseringen av materialet gått till och sedan presenteras analysen utifrån dessa kategorier. Slutligen sammanfattas de mer genomgående likheterna och skillnaderna.

6.1 Kategorier utifrån material

De största skillnaderna i konstruktionerna av näthatare ligger i beskrivningen av dem som antingen offer eller förövare. Här syns även skillnader i var ansvaret förläggs. Dessa aspekter samspelar ofta med föreställningar kring gruppens klasstillhörighet. I urvalet gör vissa skribenter en stark poäng av att genus är en viktig faktor i frågan om vilka som näthatar, medan vissa inte skriver om detta specifikt.

I vår undersökning har vi först läst de 28 artiklar vi samlat in, som vi ovan nämnt. Därefter har vi skapat tre kategorier utifrån det som texterna tagit upp. Dessa kategorier syftar till beskrivning av näthatare som offer eller förövare och vi kallar dem för:

- 1) *Förståelse av näthatare som offer* (6 artiklar hamnade i denna kategori)
- 2) *Förståelse av näthatare som offer och förövare* (4 artiklar hamnade i denna kategori)
- 3) *Förståelse av näthatare som förövare* (18 artiklar hamnade i denna kategori)

Efter att vi konstruerat kategorierna har vi placerat de 28 artiklarna i passande kategori. Vi har då använt en helhetsbild av artiklarna, samt tittat på vilken typ av egenskaper som tillskrevs gruppen näthatare. Vid det här laget har vi läst genom alla artiklar tre gånger och har på så vis en god uppfattning om de stora dragen i hela urvalet samt varje artikels innehåll. Vi har då kunnat ta fram de artiklar som representerade huvuddragen i respektive kategori. Sedan har vi valt ut en tredjedel av texterna i varje kategori som vi ansett särskilt representativa för respektive kategori. Denna process har resulterat i ett mindre urval på nio artiklar.

Här nedan redovisas de nio artiklarna inom respektive kategori.

6.1.1 Kategori 1: Förståelse av näthatare som offer

Den första kategorin innehåller de artiklar som presenterar bilder av näthatare som offer. Kategorin innehåller sex artiklar som främst bygger på tankar om att näthatare är offer för strukturer som gör att de diskrimineras och osynliggörs. Därför landar ofta synen på vad som är problemet hos samhället, och i ett flertal av dessa artiklar även mer specifikt på offentliga

människor, såsom journalister, som driver en vänsterorienterad identitetspolitik. Ofta är anklagan om att det är just denna vänsterorienterade grupps *fel* motiverad med att vänstern inte längre bedriver en klasskamp, utan istället främst fokuserar på frågor som rör genus och rasifiering. Två artiklar i denna kategori har valts ut som grund för djupanalys; ”Näthatarna ger uttryck för de bortsorterades röst” av Jonas Thente för *Dagens Nyheter*, publicerad 22 april 2014 (artikel 1), och ”Näthatet är ett symptom på en mycket större sjukdom” av Fredrik Virtanen för *Aftonbladet*, publicerad 26 april 2014 (artikel 7).

Thentes artikel är den artikel som initierade debatten och han skriver om näthataren som passiv och utsatt. Thente menar att personer som näthatar inte har något val när de näthatar, utan att det är något som faller sig naturligt. Aktiva verb sätts sällan i samband med näthataren i dessa artiklar, vilket skapar just en passiv roll som går hand i hand med den utsatta offerrollen. Detta då dessa personer inte beskrivs ha någon annan utväg, eftersom de inte har någon representation i det offentliga. Det är inte heller någon som vill stå upp för näthataren, hen är ensam med sina åsikter och ensam i samhället (artikel 1, Thente).

Virtanen menar, i likhet med Thente, att näthatet är ett symptom på ett mycket större samhällsproblem; brister i välfärden och klassförakt.

Det är läge att sluta håna ”vita kränkta män” som stavar illa, saknar empati och känner sig hotade. Det är förståelse, kärlek, goda argument och klasskamp som behövs (artikel 7, Virtanen).

Virtanen beskriver ett klimat där människor skrattar åt hur dessa män är. Själv reproducerar Virtanen liknande bilder i sina texter, bilder som han menar sprids i det övriga samhället och stigmatiserar gruppen arbetarklassmän. Han skriver inte in sig själv i gruppen och menar att den grupp som är omtalad faktiskt är komisk ibland; ”[d]essa män är ju så komiska när de i grupp försvarar sin poänglösa rätt att säga n-ordet om chokladboll.” (artikel 7, Virtanen)

I Thentes inledande artikel beskrivs näthatarna tillhöra den ”nya utanförskapsklassen” (artikel 1, Thente). De är manliga kroppsarbetare som förlorat sina arbeten och är dömda att ”[...] framleva sina levnadsår framför fördummande tv-program” (artikel 1, Thente). Thente menar att deras åsikter bagatelliseras av andra skribenter, som vita män blir näthatarnas reaktioner exempel på manlig kränkthet (artikel 1, Thente). Även Virtanen framhåller vikten av kränkthet och aggression, och framställer det som det *normala* inom gruppen arbetarklassmän.

Det finns massa människor som är rättmätigt förbannade på hur landet ser ut. Allt toppstyrs, alla skiter i oss, tills man ifrågasätter tiggarna utanför pressbyrån och kallas rasist av en självgod, mästrande medelklass! (artikel 7, Virtanen)

Vidare har denna grupp ingen utbildning, vilket gör att de har svårt att formulera sig på den nivå att de ska bli tagna på allvar. De har svårt för grammatik och stavning, eller som Thente uttrycker det: de är "[...] barbarerna "som kan stava till 'fitta' men aldrig till 'recension'" (artikel 1, Thente). Med en socialkonstruktionistisk förståelse går detta att uppfatta som ett försök att konstruera en bild av näthatare som innehavare av lågt akademiskt kapital. Men då denna uppfattning är beroende av läsarnas koppling till den metafor som Thente skapar, innebär det att människor från en helt annan kontext kanske inte skulle läsa in det vi läser in i en mening om att inte kunna stava till ordet *recension*, men till ordet *fitta*. Men genom att skapa en symbolisk textuell verklighet, där avsändaren riktar sig till mottagare som lever i en väsenliknande kontext, skapas alltså en gemensam förståelse om textens verklighet och betydelse (Hellspong 2001).

Såväl Thente som Virtanen påvisar en medveten klassdimension. Virtanen menar att medelklassen, till exempel *Dagens Nyheters* skribent Susanna Birgersson, sparkar nedåt. Dock inte mot invandrare, kvinnor, hbtq-personer, utan mot arbetarklassen, och då männen inom denna. Samhället har i och med privatiseringar och försvårade välfärdsförhållanden blivit en tävling, där "[b]ara överklassen kan köpa sig fri" (artikel 7, Virtanen).

Både Thente och Virtanen beskriver hur näthatarna står i kontrast mot resten av samhället. De är "avskydda, hånade, föraktade" (artikel 1, Thente), och de har hamnat i ett läge där hela Sverige är emot dem. De antas i medierna vara de *andra*, de är inte som *vi* i resten av samhället (artikel 1, Thente). Virtanen riktar stark kritik mot skapande av ett "vi mot dem"-samhälle, som underblåses av att "[...] vita kränkta män" (artikel 7, Virtanen), känner sig just kränkta och har ångest, och att detta sedan hånas av en medelklass. Samtidigt upprepar Virtanen tankar som han menar stigmatiserar gruppen när han beskriver detta.

Makten tillfaller den som kan formulera sig och har medel att föra sina åsikter vidare. Alltså de som kan uppvisa det kulturella kapital som det förenklat innebär att exempelvis kunna stava till *recension* och uppfattas som "kultiverad" (Bourdieu 2011). Näthataren har inte tillgång till denna makt. I stället negligeras näthatarnas bild. Makteliten uppmanar, enligt Thente, dem att "krypa tillbaka under sin sten på det vi kallar historiens sophög" (artikel 1, Thente). Denna metafor konnoterar att näthatarens bild av verkligheten inte kommer fram. De

undermineras av de som kan tillskansa sig trygghet och kunskap från den intellektuella världen, såsom universitet, och från massmedier (artikel 1, Thente).

På så sätt antas det att näthataren inte har tillgång till dessa makt- och kunskapskällor. Näthataren innehar inte någon position som gör att den kan sägas kunna påverka det offentliga. Hen är inte heller bildad. En näthatare förväntas inte kunna stava eller bruka språket som ett verktyg för att föra fram sina åsikter, utan att vara hatisk. Näthatarens enda utväg är att hata (artikel 1, Thente). Förutom förväntad brist på akademisk framgång finns alltså en förståelse av näthataren som en person som inte har de sociala kontakter som skulle kunna hjälpa hen att komma fram och höras. Till exempel kontakter som kan få en publicerad på diverse prestigefulla medier. På så sätt kommer Bourdieus sociala kapital in (2011). Det sociala kapitalet som framträder i Thentes bild av näthataarna framstår som begränsat. Deras enda väg tycks vara internet och kanske näthat; ”[m]ed internet fick den bortsorterade tredjedelen en sorts röst [...]” (artikel 1, Thente).

Thente har en bild av näthataren som vit, kränkt man. Han menar att denna grupp i dagens samhälle har svårt att framföra sina åsikter utan att förlöjligas, då de är just vita män:

Skulle de bortsorterade höja rösten så vet de vad som händer – de möts av hånskratt och kallas vita kränkta män. Man gör pjäser och skämtteckningar om dem. De blir en komedi för vinnarna att skratta åt. (artikel 1, Thente)

Näthatarens verklighetsbild har ratats av det offentliga. Den har underminerats och blivit en form av nidbild. Detta då de i medier tillskrivs mer makt än de har, vilket lett till att näthataren blir accepterad att hata. Att denna vita kränkta man då reagerar mot dem som hånar framstår som naturligt (artikel 1, Thente).

Vad menas då med den återkommande formuleringen att gruppen näthatare är ”vita kränkta män”? Om vi nu fokuserar på den del i formuleringen som syftar till en genusegenskap, nämligen att de är män, finns en viktig del i förklaringsmodellen till vad näthatare är, enligt Thente, och ett flertal av de skribenter som skrivit artiklar inom denna kategori. Genus såväl som kön, är enligt Butler och hennes förståelsemodell, en social konstruktion. Att de är män innebär således ett förståelsepaket, som inte är av naturen givet eller essentiellt (Butler 2008). Vad innehåller då detta *förståelsepaket* kring män och vilka är det som definierar det? Enligt Thente tycks det vara de som han kallar för den ” [...] medelklassiga identetsvänstern”, de som har lämnat klasskampen för att de ” [...] har anammat sexigare teorier” som innebär att ” [...] debattera[r] hen-re-formen, statistiken över kvinnliga vd:ar och etniskt kränkande godispapper.” (artikel 1, Thente)

6.1.2 Kategori 2: Förståelse av näthatare som offer och förövare

Inom denna kategori faller de artiklar inom urvalet som presenterar en bild av näthatare som både förövare och offer. Det handlar främst om artiklar som är längre och tar upp flera aspekter, alternativt artiklar som beskriver näthatare som offer för strukturer men samtidigt som förövare som väljer att begå dessa handlingar. Eftersom denna kategori är den minsta och innehåller fyra artiklar, innebär det att en tredjedel av urvalet endast är en artikel. Således är det enbart en artikel som tas upp för djupanalys. Artikeln som har valts ut som representant för denna kategori heter ”Kränktheten är en man” och är skriven av Aase Berg för *Dagens Nyheter* 4 augusti 2014 (artikel 9).

I artikeln skriver Berg om näthatare, män och kränkthet. Hon kopplar ihop dessa företeelser genom att ursprungligen skriva om kränkthet och koppla dessa känslor till män, för att sedan koppla detta till näthat.

Berg fokuserar på förnedringsupplevelser som grund till näthat. Detta leder i sin tur läsaren till att förstå vilka som troligtvis näthatar. Det handlar om män som får lära sig att ha andra livsförväntningar än kvinnor och därför lider ökad risk att känna sig kränkta. Män blir kränkta för att de ”[...] förväntar sig att äga världen”, när ”[k]vinnor förväntar sig att i bästa fall äga en man.” (artikel 9, Berg) Men det handlar även om män med låg klassrelaterad framgång. De som inte har möjlighet att ”[...] omvandla lynnig aggressivitet till stilrent, upphöjt förakt.” (artikel 9, Berg)

Berg menar alltså att männen, och även de som näthatar, är kränkta då de fått lära sig att de ska få bestämma och ha makt, till skillnad från kvinnor som är vana vid att inte få som de vill. Detta leder, enligt Berg, till att kvinnor blir bittra i efterhand på specifika män i sin närhet, när män blir kränkta på hela samhället, alternativt offentliga personer som anses vara samhällets representanter.

Självbiografier av kränkta män är [...] ovanliga, näthatarna kommer sig aldrig för med att skriva artiklar och böcker. Kränktheten kan nämligen inte samla sig till planering. (artikel 9, Berg)

Som förklaringsmodell till den kränkthet Berg menar att män generellt upplever, tar hon upp de maskulina normer som råder i samhället och menar att den grupp män som näthatar ofta uppfattas som svaga; de känner sig kränkta och hon tror inte att de har tillgång till andra forum och uttrycksformer för att återvinna sin stolthet. Detta leder henne till att mena att hatet mot dessa män till viss del handlar om ett förakt mot svaghet; ”[a]tt bli kränkt är att blotta en

sårbar spricka i manligheten.” (artikel 9, Berg) Hon exemplifierar med Zlatan Ibrahimovics självbiografi och Yahya Hassans diktsamling. Likheterna är många mellan dessa verk, menar Berg, de för till exempel båda vidare ett arv från kränkta invandrapappor och befinner sig i våldsfokuserade kontexter. Medan Hassans diktsamling blir ordentligt kritiserad och kallad för rasistisk finns inga sådana påpekningar vad gäller Ibrahimovics bok. Detta för att ”[h]an är inte löjlig. Han ser till att bli det alla män skulle vilja vara.” (artikel 9, Berg) Föraktet mot kränkta män är ”[...] ett cementerande av mansrollen där alla förväntas vara Zlatan.” (artikel 9, Berg)

Connells teori om hegemonisk maskulinitet framstår som aktuell att applicera på Bergs resonemang. Det handlar om hierarkier som råder kring maskulinitetsnormer och föreställningar om vad som är manligt, och framför allt vad som är manligt på ”rätt” sätt. Ibrahimovics existens och även hans bok framstår som högt stående på maskulinitetens rangordning, rent av hegemonisk. Men enligt Connell vinner då alla som uppfattas som män på denna hegemoniska ordning, till exempel det faktum att den maskulinitet som Ibrahimovic står för finns. Men som Berg skriver:

Föraktet mot kränkta män kan också vara ett förakt för svaghet [...] För det kan väl inte vara så illa att jag måste välja mellan vinnare och förlorare om jag hänger med män? (artikel 9, Berg)

I denna formulering urskiljs inte en bild av att alla som uppfattas som män vinner på hegemonin. Att ställa vinnare och förlorare mot varandra, och mena att alla förväntas vara som Ibrahimovic, tolkas snarare som en ständig besvikelse över att så få män faktiskt är Ibrahimovic. Och metaforen med en tävlings vinnare och förlorare framstår inte heller som positiv för alla involverade i tävlingen, en tävling med enbart män förutsatt. Men för att återgå till Connells resonemang så är det just detta som legitimerar hierarkin; att det framstår som att de som blir lägre värderade i den hegemoniska ordningen inte kommer uppfatta privilegier trots en maktordning där uppfattade män blir privilegierade. Till exempel genom att över huvudtaget få vara med i tävlingen.

6.1.3 Kategori 3: Förståelse av näthatare som förövare

I den tredje och sista kategorin hamnade 18 artiklar, vilket resulterade i sex artiklar för djupanalys. Inom denna kategori ser skribenterna näthataren som förövare och ansvarig över sina egna handlingar. Ansvar tenderar alltså att läggas på enskilda individer. De sex

artiklarna som valts ut för djupare analys är: ”Jag behöver inte förstå näthatarna” av Jens Liljestrand i *Expressen*, publicerad 23 april 2014 (artikel 2), ”Ursäkta inte hatarna” av Hanna Marie Björklund i *Södermanlands Nyheter*, publicerad 24 april 2014 (artikel 3), ”Näthatet är inget arbetarklassfenomen” av Marie Demker i *Göteborgs-Posten*, publicerad 24 april 2014 (artikel 4), ”Hatarna finns i alla klasser” av Maria Sveland i *Dagens Nyheter*, publicerad 24 april 2014 (artikel 5), ”Medelklassig klassmedvetenhet” av Jenny Wennberg i *Arbetsbladet*, publicerad 25 april 2014 (artikel 6), samt ”Söndagskrönikan: Om näthatare och andra mobbare” av Ingrid Runsten i *Nordvästra Skånes Tidningar*, publicerad 27 april 2014 (artikel 8).

Den aktivt framställda näthataren tar sig tid att formulera sina hatfulla mejl. De väljer att skicka dem och de väljer att formulera sig på det sätt de gör. Enligt vissa skribenter skickas hoten slumpmässigt av enskilda hatare (artikel 5, Sveland) och enligt andra skribenter arbetar näthatarna systematiskt i grupp (artikel 3, Björklund).

Näthatare väljer att näthata. De har ett eget ansvar och de måste kunna stå till svars för sina handlingar. Detta då de ”är juridiskt ansvariga för sina handlingar” (artikel 8, Runsten). Björklund menar att näthat, som allt annat brottsligt beteende, inte kan ursäktas av en underordnad position (artikel 3, Björklund). Detta konstruerar en bild av en näthatare som dels är förövare, men som också kan sägas stå i en lägre position än offret. Att näthataren anses kunna avkrävas ett juridiskt ansvar konnoterar att detta beteende är brottsligt, såväl som oacceptabelt. Att texterna systematiskt nämner ansvar i samband med beteendet, skapar en lexikal kohesion (Conboy 2007) om att näthataren är medveten om sina handlingar, och dess innebörd.

Att arbetarklassen skulle vara de som näthatar, som till exempel Thente menar, stämmer heller inte heller enligt ett flertal av artikelförfattarna. Näthatare behöver ”[...] inte nödvändigtvis [vara] vare sig arbetslösa, utsatta eller arbetarklass” (artikel 6, Wennberg). I stället kan de ”[...] lika gärna sitta vid något av landets universitet och studera ekonomi eller vara medarbetare på helt vanliga kontor i Stockholm” (artikel 6, Wennberg). Näthatarna kan alltså inneha ett högt akademiskt eller ekonomiskt kapital. Genom att skapa en kontrast mellan de som tillhör arbetarklass och de som har akademiska erfarenheter, skapas en förståelse om att arbetarklassen ej innehar dessa erfarenheter. Likt den heterosexuella matrisen, som Butler (2006) beskriver, skapas ett binärt system med två motpoler som delar upp människor i fasta kategorier. Dessa motpoler kan inte inneha samma egenskaper, och de som inte kan kategoriseras lätt hamnar i periferin.

Vidare kan arbetarklassens män, som enligt Thente innehar ett lågt kulturellt kapital, ändå inneha ett högt ekonomiskt kapital. Wennberg skriver att ”19-åringarna på LKAB i Kiruna med 500 000 kronors bilar på Coop-parkeringen och årslöner som matchar dem passar illa in i Thentes arbetarklassbegrepp” (artikel 6, Wennberg). Hon menar att Thentes påstående om att arbetarklassen behöver ta ”[...] striden mot överheten via sina datorer” är en fördom (artikel 6, Wennberg). Det kulturella, akademiska kapitalet skulle därmed kompenseras av dessa arbetarklassmäns ekonomiska kapital. Arbetarklassens män kan alltså gripa makt genom sitt ekonomiska kapital, om än inte genom sitt kulturella kapital.

Demker menar även att den arbetarklass, som är underprivilegierad och bortträngd ur debatten, inte per automatik väljer att näthata; ”[d]en arbetarklass jag själv vuxit upp med inkluderar absolut inte någon typ av sådant beteende som näthat står för” och ”[g]enerellt brukar också det politiska engagemanget vara lägre bland dem med lägre utbildning” vilket innebär att det skulle vara mindre troligt att denna grupp skulle stå för mycket av det näthat som grundar sig i olika politiska uppfattningar (artikel 4, Demker).

Däremot kan arbetarklassen inneha andra egenskaper:

Vi vet att det i arbetarklassen oftare än medelklassen förekommer auktoritära värderingar av typ lag och ordning, behov av social kontroll och traditionella könsroller. (artikel 4, Demker)

Genom att skriva att arbetarklassen innehar dessa egenskaper, i samband med resonemang kring näthatarens beteende, skapas en lexikal kohesion om att det är dessa egenskaper som kan sägas tillhöra näthataren. Dessa skulle då också finnas representerade hos arbetarklassen i synnerhet.

Thentes tes om att näthatarna är ”[...] bortsorterade” (artikel 1, Thente), håller inte alla skribenterna med om. Demker framhåller att de som kallas för bortsorterade (artikel 4, Demker), och troligen känner sig som så, istället får stor representativitet i de samhälleliga diskussionerna, och att det finns andra bortsorterade grupper som hörs betydligt mindre, till den grad att de inte ens tycks existera i en medial värld (artikel 4, Demker). I Svelands text ställs hatarnas känsla av att bli bortsorterade i kontrast till de hon menar är verkligt bortsorterade: kvinnor som arbetar inom låglöneyrken. Dessa kvinnor, som framställs som de äkta underordnade, väljer i sin tur att inte uttrycka sitt hat i samma utsträckning som män. Detta trots att de innehar mindre makt än män (artikel 5, Sveland). Det är kvinnor som innehar de sämsta positionerna, då de arbetar inom traditionella låglöneyrken till ”skitlöner” (artikel 6, Wennberg). I relationen mellan dessa två grupper framställs kvinnan, som trots sin

underposition väljer att inte näthata, som den hedervärda. Denna typ av respektabilitet tillskrivs i dessa texter ett högre värde, men av andra sociala agenter uppfattas detta inte lika högt. Skribenterna menar att kvinnornas position i samhället i stället definieras av deras låga ekonomiska kapital. Denna positionsrelation, mellan man och kvinna, skulle enligt Bourdieu (2004) kunna legitimeras genom att både man och kvinna kan vinna på den. Mannen innehar en starkare ekonomisk makt gentemot kvinnan, medan kvinnan vinner på att ses som respektabel då hon trots sin position väljer att bete sig på ett hedervärd sätt.

Men ”[k]an man säga något om näthataren, så är det i så fall att näthataren är en man.” (artikel 6, Wennberg) Hatarna benämns vidare som “kommentatorsherrar” (artikel 5, Sveland), män som väljer att genom hotfulla formuleringar försöka tysta kvinnor. Endast en av skribenterna nämner att även kvinnor kan näthata, men utgår i resten av artikeln från att näthatare är män (artikel 8, Runsten). Männens beskrivs komma från alla samhällsskikt, den enda gemensamma nämnaren är att de är män (artikel 5, Sveland). Männens hat, menar Liljestrand, visar sig genom sextrakasserier och hot (artikel 2, Liljestrand). Detta hat konstrueras när en man försöker markera sin maktposition mot någon som denne upplever som ett hot, i detta fall en kvinna. Här uppkommer alltså en maktkollision i relationen mellan maskulinitet och feminitet. När maskulint kodade personer innehar ett lägre kapital än feminint kodade personer, både ekonomiskt, socialt och kulturellt, försöker den förstnämnde genom näthat markera att dennes genus ska uppfattas som ett högt förkroppsligat kapital.

Denna typ av maktmarkering mot kvinnor med ett högre kapital menar Liljestrand inte heller är något nytt. Han jämför näthatet med primitivismen:

[...] [V]id sidan om de idylliska naturskildringarna präglas [primitivismen] av våldtäktsfantasier och straffknall. Saven stiger, säden spirar och i centrum ständigt den oborstade, sotiga och skitiga mannen av folket, som med valkiga händer tar den sönderciviliserade kulturkvinnan i besittning. Känns det igen? (artikel 2, Liljestrand)

Genom denna jämförelse ställer Liljestrand den lågkultiverade mannen mot den kultiverade kvinnan. Att männen är ”oborstade, sotiga och skitiga” (artikel 2, Liljestrand), kan ses som ett försök att genom männens yttre egenskaper, påvisa att dessa har en lägre maktposition än kvinnan. De innehar alltså, enligt Bourdieu (2011), ett lägre kultiverat förkroppsligat kapital än den sönderciviliserade kvinnan. Samtidigt innehar också kvinnan ett lägre kapital än mannen i sin position som kvinna. För att mannen ska kunna jämföras med kvinnan måste han dock inneha vissa manliga egenskaper som betraktas höga. Han ska kunna ta kvinnan i

besittning och vara på ett *maskulint* sätt. Den hegemoniska maskuliniteten, som Connell (1999) diskuterar, blir i detta fall en förmåga att vara en stark, dominerade och potent man i relation till en kvinna. Denna kvinna undermineras också i relationen genom att inte inneha dessa manliga, maktgivande egenskaper och förväntas därför böja sig för mannen. Kvinnan hamnar alltså längre ner på den statushierarki, som den hegemoniska maskuliniteten syftar till.

Vidare beskrivs näthatares förmåga att formulera sig språkligt, som bristfällig, då dessa gör ”grammatiska kullerbyttor” och ”patetiska stavfel” (artikel 2, Liljestränd). Wennberg menar att Thente i sina resonemang använder sig av ”fikonspråk” och skriver över näthatarnas huvuden (artikel 6, Wennberg). Dessa resonemang kring näthatarnas dåliga förmåga att förstå och använda språket konnoterar att dessa innehar lågt akademiskt kapital. De har inte de akademiska kunskaper som krävs för att vare sig kunna framföra sina åsikter eller förstå debatten.

Även andra debatter sker över näthatarnas nivå.

[...] [A]tt dra slutsatsen att de som kallar mig för ’Stalinhora’, mitt arbete för ’svammel’ och min arbetsplats för ’fluminstitution’ skulle sluta göra det om diskussionen handlade mer om klass-konflikter än om identitetsfrågor är felaktigt. (artikel 4, Demker)

När Demker menar att näthatare inte skulle sluta formulera hat riktat mot henne om klassaspekten blev en starkare fråga på den politiska dagordningen, anspelar hon delvis på att den politiska dagordningen ändå är för långt ifrån gruppen näthatare (artikel 4, Demker).

Näthataren kan dock inneha vissa andra kompetenser:

[...] [D]et förekommer även rena trakasserier, i form av att näthatare tar reda på personers hemadresser, att de attackerar hemsidor och stänger ner affärsverksamhet, att de trakasserar via telefonsamtal och sms och att man angriper släktingar och vänner. (artikel 3, Björklund)

Denna typ av kunskap presenteras som en kompetens, vilket förstärker bilden av näthataren som aktör snarare än offer. Detta då denna kompetens gör att näthataren kan tillskansa sig makt. Deras kompetenser gör att de kan framföra sina åsikter och hindra dem de inte håller med, vilket gör att de kan påverka samhället. Detta styrker också tesen att denna typ av handlande är aktiva val, som påverkar människor (artikel 3, Björklund).

Näthatarna anses inte heller vara anständiga.

De som gör sådant behöver inte förståelse, de behöver föräldrar, lärare, poliser, möjligen en fyllecell, allra mest behöver de möta motstånd och civillkurage från anständiga människor som säger att nu får det fan vara nog. (artikel 2, Liljestrand)

Detta oanständiga beteende, som näthatarna är medvetna om är oanständigt, legitimerar också att de ”jagas” (artikel 8, Runsten). Runsten beskriver hur hon i ett avsnitt av programmet *Trolljägarna* sett hur näthatarna reagerar när de avslöjas ”där står en medelålders kvinna eller en ung man och försöker stamma fram en förklaring” (artikel 8, Runsten).

Näthatarna representerar dock åsikter som finns i hela samhället. Att dessa åsikter yttrar sig just på internet beror på att de ”[...] kanske aldrig yppas i fikarum eller vid middagsbord” (artikel 6, Wennberg), detta då åsikterna av andra ofta ses som tabubelagda. Näthatarna kan genom sitt riktade hat, påverka gränserna för vad som ska anses vara *acceptabla* åsikter. Detta genom att de på ett anonymt sätt kan verka för att förflytta gränserna för vad som är accepterat, vad som är normalt, att säga. Som ”[...] fotsoldater” (artikel 5, Sveland), kan de grundlägga en acceptans som sedan andra, mer offentliga, män kan bygga vidare på (artikel 5, Sveland). Användandet av ordet fotsoldater konnoterar en konfliktsituation, och att det pågår en verklig konflikt emellan näthatare och dem de hatar. Det konstrueras en konflikt, där det också skapas olika parter. I konstruktionen av denna konflikt, framställs också näthatarna inneha en låg position, vilket användandet av metaforen ”[...] fotsoldater” visar på (artikel 5, Sveland).

Dessa åsikter framställs dock inte finnas hos varken skribenterna eller läsarna. Särskiljandet mellan dem som skriver och de som näthatar resulterar, även i denna kategori, i en uppdelning av *vi* och *dem*. Björklund skriver att: ”[v]i vet ganska lite om vilka näthatarna egentligen är. De studier som finns pekar snarare på att de är en tämligen spridd grupp” (artikel 3, Björklund). Hon skriver också att ”vi behöver information om ett fenomen för att förklara det” (artikel 3, Björklund). Hon antar att de som läser texten inte näthatar, då hon innefattar dem i ett *vi*. Inte heller de som skriver texter om näthatare näthatar själva. Detta då de måste finna kunskap om objekten de skriver om. Skribenterna förväntas alltså inte kunna luta sig tillbaka på egen erfarenhet för att förstå problemet, då skribenterna inte förväntas vara näthatare. Det konstrueras en verklighet där skribenterna sägs inneha vad Foucault (2011) kallar för höga subjekspositioner utan att ha stor kunskap om objekten de skriver om. De kan dock, genom att redan inneha en stark position i den offentliga debatten, ändå påverka diskursen.

Den som väljer att näthata framställs inte heller som en *normalt* fungerande människa. Den har valt att handla fel av någon anledning.

[T]roligen är varken den vuxne näthataren eller det mobbande barnet speciellt lyckligt. Troligen finns en brist och ett behov av att kompensera denna brist. (artikel 8, Runsten)

Beteendet förklaras alltså med en brist, vilket gör att näthataren skiljer sig från den normala människan. Näthataarna saknar den egenskap som behövs för att vara en *bra* människa. De har kapitalbrist på de egenskaper och de erfarenheter som krävs för att kunna bete sig på ett, av samhället acceptabelt, vis.

Däremot suddas denna gräns mellan *normal* och näthatare ut när alkohol kommer med i bilden. Liljestrand berättar om hur han själv en gång, som alkoholpåverkad tjuugoåring, skickade ett hatmejl till en kvinnlig journalist (artikel 2, Liljestrand). Liljestrand presenterar sig själv som en anständig person, som vid ett specifikt tillfälle, valde att näthata. Han har redan omvandlat sitt kapital till symboliskt kapital, som Bourdieu (2004) förklarar, och uppfattas redan av andra sociala agenter som en respektabel person. Hans samlade kapital, som man och skribent för en stor tidning, är högt vilket gör att han kan medge denna typ av handling utan att förlora sin maktposition.

6.2 Sammanfattning av analys

Det som skiljer de tre kategorierna åt är skribenternas sätt att, som tidigare nämnt, presentera näthatare som offer för en exkluderande samhällsstruktur eller som förövare, samt var de förlägger ansvaret för fenomenet. Vissa skribenter, främst de vars artiklar faller under den första kategorin, förlägger ansvaret på samhället. Exempelvis Thente menar att näthatet uppstår när klasskamp blir en bortprioriterad fråga i samhällsdebatten. Detta leder till att människor som har en underprivilegierad klassbakgrund näthatar som konsekvens av en förtryckande politik. De skribenter vars texter återfinns i den tredje kategorin menar att ansvaret bör och måste läggas på de individer som faktiskt väljer att näthata. Sveland svarar till exempel på Thentes resonemang med att de som blir mest förtryckta är lågavlönade kvinnor och att det inte är de som faktiskt näthatar. Den andra kategorin innehåller texter som visar på båda dessa tankesätt. Kategorierna skiljer sig alltså i hur ansvaret för näthat fördelas.

Texterna har vissa skillnader, men likheter i konstruktionen av näthataren kan även urskiljas i vårt material. Näthataren ställs i flera texter i kontrast mot de etablerade

skribenterna och inkluderas aldrig i denna grupp. När Liljestrand skriver att han själv uppvisat samma beteende som näthatarna, måste han legitimera sin position genom att skriva att det var vid ett tillfälle och att han under det tillfället också var alkoholpåverkad. På så sätt särskiljer han sig från de faktiska näthatarna, som gör sådant utan att vara påverkade. Genomgående presenteras näthatarna som ett grupp som antingen måste förstås eller förkastas, men inte i någon text som en grupp som skribenten själv tillhör. Detta leder till ett skapande av ett *vi* och *dem*.

Ett genomgående tema, som vi också vill lyfta, är att presentera olika grupper i samhället och ställa dem mot varandra. Resonemangen om hur olika grupper står emot varandra förs i hela vårt material. Det skapas i flera texter en förståelse av att näthatet bottnar i en konflikt mellan en *kultiverad* identitetsvänster och en grupp med män som känner sig kränkta, och i flera fall antas tillhöra en arbetarklass. Att ställa den politiska vänstern mot arbetarklass kan inte ses som självklart i en historisk kontext, men i dessa artiklar skapas en textverklighet där denna bild sällan ifrågasätts, om än i vissa fall. Vidare tar vissa texter upp konflikten mellan de som anser sig vara bortsorterade och de som verkligen är det, att arbetarklassens män är privilegierade gentemot arbetarklassens kvinnor. Skapandet av konflikter, där skribenterna skapar parter som står emot varandra, skulle kunna ses som ett försök att använda sig av ett journalistiskt verktyg och skapa en dramaturgiskt uppbyggd text.

Tendenser att koppla vissa egenskaper till näthatare, trots att det inte nödvändigtvis finns en självklar koppling, finner vi i hela materialet. Till exempel beskrivs i flera texter gruppen lågutbildade män på ett specifikt vis, som sedan kopplas till gruppen näthatare. Både de skribenter som menar att det är dessa som näthatar och de skribenter som menar att det är människor från olika skikt i samhället som näthatar tenderar att beskriva ovannämnda grupp på liknande vis, ofta med negativa konnotationer. Till exempel med ord som ”kränkta” (artikel 9, Berg), ”utanförskapsklass” (artikel 1, Thente) och ”komiska” (artikel 7, Virtanen). Det tycks exempelvis råda en konsensus om att människor med arbetarklassbakgrund troligtvis stavar *sämre* än människor med annan klassbakgrund.

Flera av artikelförfattarna kopplar också maskulina egenskaper till näthatare. Ofta görs detta ordagrant genom att skriva att gruppen näthatare främst består av män. I andra fall skrivs inte detta ut, men antyds genom att exemplifiera med maskulint framställda personer som ska representera den bild som finns av näthatare. Vid läsning av materialet tycks denna aspekt vara den minst omstridda av de påståenden som mest frekvent tas upp. Flertalet skribenter menar alltså att antagandet om att gruppen näthatare framför allt består av män, inte är i behov av att ifrågasättas.

7. Slutdiskussion

Nedan knyts de resonemang som förts under analysen ihop och kopplas till uppsatsens frågeställningar. I slutet ges även förslag på vidare forskning inom ämnet.

De frågeställningar som uppsatsen utgått från är; *hur konstrueras näthatare i den debatt som fördes om dessa i svensk dagspress år 2014?* samt *hur spelar föreställningar kring klass och genus in i dessa konstruktioner?*

7.1 Konstruktioner av näthataren

Gällande den första frågeställningen så konstrueras bilden av näthataren genom att skribenterna använder språkliga verktyg. Med metaforer, värdeladdade ord och systematisk upprepning målas bilden upp av en viss typ av människor som får stå representanter för en stor grupp, som det i dagsläget inte finns någon större kunskap om. Skribenternas sätt att beskriva näthatarnas upplevelser och känslor systematiskt, skapar en bild av hur dessa är och vilka liv de lever. Till exempel återkommer formuleringar om att dessa känner sig kränkta och förnedrade. Dessa känslor kan alla människor ha, men i dessa sammanhang framställs sådana känslor säga något om dessa personers maktlöshet och livssituation. Skribenterna tar (med sina höga subjekspositioner) tolkningsföreträde och definierar hur en näthatare känner sig utan att skriva in sig själva i denna grupp.

Då studien har en socialkonstruktionistisk utgångspunkt förstås materialet med en tanke om att verkligheten bildas genom sociala konstruktioner och att sättet att skriva om någonting påverkar människors bild av detta något (Burr 1998). Det innebär att när näthatare sätts i samband med bilder av kränkthet, maktlöshet och förnedring så skapas associationer mellan dessa känslor och näthat, vilket reproducerar tankar om att dessa hör ihop. Det systematiska användandet av ord som konnoterar maktkonflikter, skapar en lexikal kohesion (Conboy 2007), om att näthat hör ihop med sådana faktorer. Det innebär även att bilder av hur kränkta människor är, även de som inte näthatar, reproduceras. I flera artiklar förs resonemang kring hur kränkthets- och förnedringskänslor yttrar sig och dessa känslor sätts även i samband med vissa egenskaper och livssituationer.

Skribenterna argumenterar i sina texter för att deras egen skildring av *verkligheten* är den sanna. Med språket som verktyg legitimerar de sin egen utsaga om verkligheten genom att nervärdera antingen andra skribenters eller näthatares bilder av verkligheten. De försöker alltså, genom att framföra sin egen utsaga som den sanna, att påverka vad som får sägas inom diskursen. Därmed försöker skribenterna att markera sina olika subjekspositioner, alltså sin

legitima plats för att påverka diskursen, som Foucault (2011) diskuterar, gentemot de andra skribenterna.

Artikelförfattarnas resonemang kring näthatare måste också legitimeras av läsarna för att uppfattas som sanna. I detta samspel, mellan skribent och läsare, skapas en symbolisk och textuell verklighet, vilket påverkar förståelsen om vad en näthatare är. Denna förståelse, menar Hellspong (2001), både skapas i och skapar normer kring det utsagorna diskuterar.

I övrigt så anspelar skribenterna på läsarnas normativa föreställningar kring hur specifika egenskaper kopplas till olika grupper i samhället. Skribenterna tar upp olika egenskaper som har en vidare innebörd i samhället än den ordagranna. I denna uppsats har vi främst tagit upp exempel på sådant som relaterar till klass och genus. Till exempel skriver vissa skribenter inte att det rör sig om lågutbildade personer, men genom att skriva ut att de har låga språkkunskaper förväntas läsarna dra denna normativa slutsats. Ett sätt att skapa förståelse kring näthatarnas genus är när artikelförfattarna beskriver hur näthatet yttrar sig. Flera skribenter tar till exempel upp den sexistiska aspekten vad gäller näthat. Här skapas en förväntan om att det talas om män då sexism ofta beskrivs som klassiskt maskulint beteende.

7.2 Konstruktionen av näthatarens genus- och klassegenskaper

När det kommer till uppsatsens andra frågeställning så har analysen av materialet visat att näthatare i vårt material huvudsakligen konstrueras som man, ofta med lågt kulturellt, ekonomiskt och socialt kapital. Aspekter vad gäller näthatares olika kapital beskrivs ofta då skribenterna diskuterar strukturer på de olika sätt som skribenterna gör. De av skribenterna som diskuterar näthat som ett strukturellt problem (exempelvis Thente) tenderar att lägga ansvaret på samhället och ge näthatare en roll som offer. Detta visar sig bland annat genom att beskriva näthatare som en utanförskapsklass som är bortsorterade och inte har någon annan utväg. De skribenter som diskuterar näthat på individnivå tenderar att lägga ansvar på de enskilda näthatarna. De flesta av dessa skribenter menar också att det finns strukturer men att detta inte ursäktar näthatarnas beteende.

Ett annat exempel på hur artikelförfattarna konnoterar klassrelaterade frågor är att de kopplar akademiska kunskaper till näthatares intellekt såväl som maktinnehav. Med formuleringar om *patetiska* stavfel framstår stavfel och lägre språkkunskaper som just patetiskt och simpelt, och indikator för ett lägre intellekt. Att inte kunna stava och framställas som utbildad konnoterar lågt kulturellt kapital, som Bourdieu (2011) använder för att förstå maktsystem gällande klass mer långtgående än utifrån enbart ekonomiska förutsättningar.

Detta skapar associationer mellan att inte kunna skriva och att vara patetisk. Även Thente är inne på detta när han hävdar att näthatare kan stava till *fitta*, men inte till *recension*. Bourdieus kulturella kapital syftar bland annat till individers akademiska kunskaper, att uppfattas som *kultiverad* av andra sociala agenter och konsumtion av *finkultur*; kultur som har hög status och ofta är kopplad till överklass samt är generellt mindre tillgänglig för de största grupperna i samhället (Bourdieu 2011). I Thentes mening om barbarerna som inte kan stava till ordet *recension*, finns syftningar till just dessa aspekter. Recensioner är ofta kopplade till finkultur och stavningssvårigheter kopplas ofta till en lägre utbildningsnivå. På så vis menar vi att denna mening skapar en bild av att gruppen som omnämns framstår som människor som bär på begränsade akademiska erfarenheter och som tar del av kultur som det inte i lika hög utsträckning skrivs recensioner om.

I flera texter förklaras näthatarnas handlingar med att dessa känner sig bortsorterade och *kränkta*. I huvudsak presenteras två olika förklaringar till dessa känslor; arbetarklassmän är osynliggjorda i dagens politiska debatt som främst involverar andra frågor, samt; män uppfostras med högre förväntningar på makt än kvinnor, vilket resulterar i besvikelse då alla män inte innehar synlig makt.

Genom att göra denna koppling mellan egenskaper och genustillhörighet, skapar och reproducerar skribenterna också strukturer kring vad som är maskulint och feminint kodade egenskaper. Vad gäller strukturer kan dessa ses som tvingande. För att förstå detta vill vi lyfta Butlers resonemang om den *heterosexuella matrisen*. Här beskriver hon normer som tvingar människor att göra kön, genus och sexualitet på specifika sätt för att vara förståeliga för andra människor (Butler 2006). På så sätt blir strukturerna inom den givna diskursen tvingande. Samtidigt finns en teoretisk och praktisk möjlighet att bryta mot normen, då de flesta människor inte blir fysiskt tvingade. Är konsekvenserna för negativa för att människor ska vilja eller uppleva sig ha möjlighet riskera dessa, blir strukturerna i slutändan ändå tvingande. Bland skribenterna i materialet skiljer sig resonemanget åt då vissa ser dessa strukturer som tvingande medan andra ser den teoretiska och praktiska möjligheten som tillgänglig.

Som nämnts i analysen, särskiljer flera skribenter olika grupper och ställer dessa i konflikt med varandra. Det kan handla om allt från kvinnor mot män, till lågutbildade mot politisk vänster. När skribenterna gör denna uppdelning, med två motpoler, skapas alltså bilden av ett binärt system där människor ska kunna passas in för att samhället ska bli förståeligt. Det innebär både att individer själva måste anpassa sig och inskränka sin frihet för att andra ska förstå dem, men även att individer tar sig rätt att kategorisera andra för att göra samhället och dess individer greppbara. Sättet att konstruera det här systemet kan dels, som vi ovan nämnt,

ses som ett journalistiskt verktyg för att förenkla den journalistiska utsagan, och dels ses som ett sätt att göra världen mer förståelig och kategoriserbar; helt enkelt för att förenkla omvärlden.

Enligt Butler behöver detta system förstås som ett isärhållande, där två fenomenen eller grupper framstår som motsatser till varandra. Till exempel skriver Sveldand, som svar till Thente att det faktiskt är lågavlönade kvinnor som är bortsorterade, och att män, som kvinnors motpol, alltså inte är det. Här blir det intersektionella synsättet viktigt, då detta kan ses som ett exempel på att maktordningar samverkar och är förbundna med varandra (Lykke 2003). Undersöks exempelvis bara klassaspekter kan det uppfattas som att de grupper som Sveldand ställer emot varandra; lågavlönade kvinnor mot lågavlönade män, skulle inneha samma typ av maktposition i samhället. Tas däremot genusaspekten in i detta resonemang blir det tydligt att maktfaktorer kring både genus och klass, och troligen fler, samspelar och påverkar individernas olika positioner i samhällets makthierarki.

Ett annat exempel på kontrasterande och isärhållande är när Liljestrand särskiljer lågutbildade män från högutbildade kvinnor, där han beskriver att dessa män alltid har markerat mot *de andra*, vilka i sammanhanget syftar på kvinnor. Denna typ av isärhållande förenklar bilden av världen, men gör också att personer eller fenomen som inte passerar smärtfritt i någon kategori uppfattas som oförståeliga eller avvikande och ofta osynliggörs. Liljestrand synliggör exempelvis inte att det skulle finnas lågutbildade män som inte står i motsats till *kultiverade* kvinnor.

Vidare exempel på när feminina och maskulina egenskaper lyfts är när vissa skribenter menar att män förväntar sig makt och möjlighet till att påverka i högre utsträckning än kvinnor. Detta skapar en bild av att maktinnehav och att vilja till sådant är maskulint. Det skapas också en bild av att det är feminint att jobba inom lågavlönade yrken. Därmed framstår bilden av män med lågavlönade yrken och en känsla av maktlöshet, alltså den grupp som antas ge efter för valet att näthata i högre utsträckning än andra grupper, som feminina och de framstår på så sätt inneha en misslyckad maskulinitet. Samtidigt beskrivs de feminint kodade egenskaperna som mer positiva än de maskulina när dessa nämns i samband med näthat, då den feminint kodade personen väljer att inte näthata trots sin maktlöshet. Den maskulina personen, som näthatar för att få makt, får en lägre anständighet då den uttrycker sig på ett icke anständigt sätt. På så sätt tillskrivs denna grupp en dubbelt misslyckad maskulinitet, både genom sina feminina maskulina egenskaper och genom sin förlorade anständighet. Om vi då kopplar dessa resonemang till Connells teori om hegemonisk maskulinitet (1999) så kan vi se

hur denna typ av maskulinitet som framstår som misslyckad och delvis feminint kodad, hamnar långt ner i denna maktordning.

På samma sätt som de som näthatar framstår som människor som gör maskulinitet på ett *misslyckat* sätt, framställs även dessa människor som misslyckade när det kommer till att uppfattas som *kultiverad*. Med glasögon färgade av Bourdieu och Butler kan vi uppfatta att de individer som tvingas göra genus på ett maskulint sätt och som uppfattas som okultiverade och socialt ”misslyckade” framställs som den grupp som känner sig mest bortsorterad, och vidare den grupp som näthatar. Relationerna mellan de grupper som ställs mot varandra; de som gör feminint kodat genus och de som gör maskulint kodat genus, samt de som uppfattas ha låg klassrelaterad framgång och de som uppfattas ha hög klassrelaterad framgång, tar formen av de symboliskt våldsamma relationer som Bourdieu beskriver. För att dessa relationer ska legitimeras menar Bourdieu att människor strävar efter att framhålla att även den *svagare* parten i en sådan typ av relation har något att vinna på det (Bourdieu 2004). Kring fenomenet näthat finns det i vissa fall förståelse och förlåtande tendenser, då näthatare är underprivilegerade och inte har tillgång till bättre verktyg för att uttrycka sina åsikter. Detta synsätt presenteras särskilt i den första och andra kategorin, vilket skulle kunna ses som den positiva konsekvens som en symboliskt våldsam relation kräver för att kunna legitimeras.

7.3 Sammanfattningsvis

De viktigaste kunskaper som vunnits genom denna analys är att näthatares genus generellt tycks uppfattas som bestämt och självklart maskulint. Denna aspekt lyfts fram i flertalet artiklar, och få skribenter ifrågasätter denna bild. Vad gäller näthatares livssituation utifrån klassperspektiv är bilden mer splittrad. Här tycks flera skribenter mena att denna aspekt inte är lika självklar när de beskriver gruppen näthatare. Samtidigt finns denna aspekt med som diskussionsfråga i de flesta texter inom denna debatt. På så sätt florerar föreställningar om hur arbetarklass är och lever, precis som föreställningar kring maskulinitet och feminitet florerar, oavsett vilka som anklagas för näthatet. Att föreställningar kring hur arbetarklass är och beter sig systematiskt tas upp i samband med frågan om näthat kan även ses som ett sätt att skapa associationer mellan dessa två fenomen.

I resonemangen kring näthatare återkommer tankar om män och maskulinitet. Den maskulinitet som näthatare antas inneha framställs dock inte som en lyckad maskulinitet. Vi menar därför att i denna kontext framställs inte den maskulinitet som näthat antas innebära, som den typ av hegemonisk maskulinitet, som Connell beskriver (1999). I analyse förs även

resonemang kring tvingande isärhållande, inspirerat av Butlers (2006) teori kring den heterosexuella matrisen. Här syftar det till att det isärhållande som konstrueras mellan dels män och kvinnor, och dels näthatare och de etablerade journalister vars texter analyserats, skapar en motsättning mellan grupperna och skapar bilder av att egenskaper och erfarenheter inte delas. Det bildas därmed ett system för vad som är möjligt att säga inom diskursen, såsom Foucault (2002) diskuterar. I diskursen kring näthatare, bildas även en självklar tanke om att näthatare är män, en tanke som de flesta skribenter inte heller ifrågasätter. Inom diskursen är det inte heller möjligt att inkludera näthatarna i gruppen etablerade skribenter. Det skapas en distinktion mellan skribenter och näthatare då de antas inneha olika mycket socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital, såsom Bourdieu presenterar (2011). Mest framträdande har tankar kring olikheter i kulturellt kapital konstruerats; näthatare förväntas ha ett lägre kulturellt kapital än skribenter och de som skribenterna riktar sig till. Detta låga kulturella kapital synliggörs i flertalet texter då artikelförfattarna beskriver egenskaper kopplade till utbildning, såsom stavning och språkanvändande. Inom diskursen kring näthatare kan alltså resonemang kring klassegenskaper och deras koppling till näthat ses som självklara, då dessa resonemang ifrågasätts i högre grad än tankar kring näthatares genus. Skribenter med olika subjektspositioner försöker legitimera sina egna utsagor i förhållande till de andra skribenterna, då de argumenterar för sin syn på fenomenet.

Den kunskap som denna uppsats bidragit med är viktig då skribenternas sätt att koppla vissa egenskaper till näthat och troll kan reproducera stereotyper och skapa en bild av att vissa grupper associeras till en viss typ av beteende, i detta fall näthat som har en negativ ställning i samhället. Det är inte vårt syfte att försvara näthatares beteende, utan det vi vill ta upp är att dessa reproduktioner kan bidra till ett ökat klassförakt och medföra negativa konsekvenser för de grupper och individer som innehar de egenskaper som kopplas samman med näthat. Förutom sammankopplandet med näthat har analysen även visat på hur skribenterna konstruerar (ofta negativa) stereotyper av vissa grupper, främst män med lågt kapitalinnehav. Exempelvis kopplas intellekt ofta samman med språkkunskaper och akademiskt kapital, vilket påverkar synen på alla individer med just lågt akademiskt och språkligt kapital, och inte bara näthatare.

7.4 Förslag på vidare forskning

Avslutningsvis redogörs för tankar kring vidare forskning. För att kunna finna en än mer nyanserad bild av hur näthataren konstrueras skulle andra faktorer än just genus och klass

kunna undersökas. Exempelvis är föreställningar kring etnicitet vanligt förekommande i debatten kring näthat, och skulle kunna lämpa sig för att undersökas. Vidare skulle andra debatter kunna analyseras, såväl som andra medieformer såsom tv-program, bloggar eller radioprogram. Att undersöka hur näthataren konstrueras i rena nyhetsartiklar skulle också vara ett intressant forskningsområde. Det skulle även kunna vara intressant att se hur en journalist som utsatts för näthat konstruerar näthataren, i jämförelse med en journalist som inte blivit utsatt i samma utsträckning. Att intervjua journalister kring vilka egenskaper och erfarenheter de tror näthatare innehar skulle också kunna göras, för att på sätt kunna jämföras med den bild som presenteras i medier.

8. Källhänvisning

8.1 Litteratur

Ambjörnsson, Fanny (2012). *Vad är queer?*. Stockholm: Natur och Kultur.

Andersson, Ulrika (2009). *Journalister och deras publik: förhållningssätt bland svenska journalister*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs Universitet.

Bolander, Eva & Fejes, Andreas (2015). "Diskursanalys", i Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Bourdieu, Pierre (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Bourdieu, Pierre (2011). "The forms of capital", i Szeman, Imre & Kaposy, Timothy (red.) *Cultural theory: an anthology*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Bourdieu, Pierre (2004). *Praktiskt förnuft : bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Burr, Vivien (1998). *An introduction to Social Constructionism*. London: Routledge.

Butler, Judith (2006). *Gender Trouble*. New York: Routledge Classics.

Butler, Judith (2008). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.

Conboy, Martin (2007). *The language of the news*. London: Routledge.

Connell, Raewyn (1999). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.

De Beauvoir, Simone (2008). *Det andra könet*. Stockholm: Nordstedts.

Djerf-Pierre, Monica (2012). "Sociala medier", i Asp, Kent (red.) *Svenska journalister: 1989-2011*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs Universitet.

Foucault, Michel (2011). *Vetandets arkeologi*. Lund: Arkiv.

Ilshammar, Lars (2013). "Offentlighetens dimensioner", i Nygren, Gunnar & Wadbring, Ingela (red.) *På väg mot medievärlden 2020: journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.

Hellspong, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Lykke, Nina (2003). "Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen", i *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 24 (1), s 47-56.

Marx, Karl (1978). *Kapitalet - kritik av den politiska ekonomin*. Tredje boken. Leipzig: Interdruck.

McQuail, Denis (2010). *McQuail's mass communication theory*. London: Sage.

Patel, Emma & Holmberg, Stina [inom Brottsförebyggande rådet] (2015). *Hot och våld: om utsatthet i yrkesgrupper som är viktiga i det demokratiska samhället. Rapport 2015:12*. Stockholm: Ordförandet AB.

Schultz, Mårten [och nio andra] (2013). *Näthat: Rättigheter och möjligheter*. Stockholm: Karnov group.

Svenningsson, Malin (2013). "Socialitet och socialt samspel på nätet", i Nygren, Gunnar & Wadbring, Ingela (red.) *På väg mot medievärlden 2020: journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.

van Krogh, Torbjörn (2013). "Ansvar och etik i den digitala världen", i Nygren, Gunnar & Wadbring, Ingela (red.) *På väg mot medievärlden 2020: journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2011). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

8.2 Digitala källor

Baas, David & Holmén, Christian (2013). "Namn på anonyma användare knäckta", på *expressen.se*. Publicerad 2013-12-10. <http://www.expressen.se/nyheter/expressen-avslojar/namn-pa-anonyma-anvandare-knackta/> (Hämtad: 2015-05-24).

Polisen.se, [Författare saknas] (2014). "Näthat - Lagar och fakta". Publicerad 2014-07-01. <https://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/It-relaterade-brott/Nathat/> (Hämtad 2015-05-24).

Po.se, [Författare saknas] (u.å.). "Etiska regler för press, TV och radio". <http://www.po.se/regler/30-etiska-regler-foer-press-tv-och-radio> (Hämtad 2015-05-24).

Niang, Matilda (2013). "#Nätkärlek tar över i sociala medier", på *svt.se*. Publicerad 2013-02-06. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/natkarlek-ta-over-i-sociala-medier> (Hämtad 2014-05-24).

Stenquist, Victor (2013) "Svenska kvinnor hotas till livet – varje dag", på *aftonbladet.se*. Publicerad 2013-02-06. <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article16188750.ab> (Hämtad 2015-05-24).

Svt.se, [Författare saknas] (2013). "Så har näthatet påverkat oss". Publicerad: 2013-02-07. <http://www.svt.se/ug/sa-har-nathatet-paverkat-oss> (Hämtad 2014-05-25).

8.3 Urvalsreferenser (ordnade efter publiceringsdatum)

Artikel 1, Thente:

Thente, Jonas (2014a). ”Näthatarna ger uttryck för de bortsorterades röst”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-04-22.

Artikel 2, Liljestrand:

Liljestrand, Jens (2014). ”Jag behöver inte förstå näthatarna”, i *Expressen*. Publicerad 2014-04-23.

Artikel 3, Björklund:

Björklund, Hanna Marie (2014). ”Ursäkta inte hatarna”, i *Södermanlands Nyheter*. Publicerad 2014-04-24.

Artikel 4, Demker:

Demker, Marie (2014). ”Näthatet är inget arbetarklassfenomen”, i *Göteborgs-Posten*. Publicerad 2014-04-24.

Artikel 5, Sveland:

Sveland, Maria (2014). ”Hatarna finns i alla klasser”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-04-24.

Artikel 6, Wennberg:

Wennberg, Jenny (2014). ”Medelklassig medvetenhet”, i *Arbetarbladet*. Publicerad 2014-04-25.

Artikel 7, Virtanen:

Virtanen, Fredrik (2014). ”Näthatet ett symptom på en mycket större sjukdom”, i *Aftonbladet*. Publicerad 2014-04-26.

Artikel 8, Runsten:

Runsten, Ingrid (2014). ”Om näthatare och andra mobbare”, i *Nordvästra Skånes Tidningar*. Publicerad 2014-04-27.

Artikel 9, Berg:

Berg, Aase (2014). ”Kränktheten är en man”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-08-04.

8.4 Fullständigt urval

Berg, Aase (2014). ”Kränktheten är en man”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-08-04.

Björklund, Hanna Marie (2014). ”Ursäkta inte hatarna”, i *Södermanlands Nyheter*. Publicerad 2014-04-24.

Demker, Marie (2014). ”Näthatet är inget arbetarklassfenomen”, i *Göteborgs-Posten*. Publicerad 2014-04-24.

Edin, Fredrik (2014). ”Odlad ditt klasshat”, i *Arbetaren*. Publicerad 2014-05-02.

Ekis Ekman, Kajsa (2014). ”Maken till konspirationsteori har jag sällan sett i en dagstidning”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-04-28.

Författare okänd (2014). ”Främlingar hos oss”, i *Kvällsposten*. Publicerad 2014-09-21.

Hakelius, Johan (2014). ”Segerfanfar för Jimmie Åkesson”, i *Affärsvärlden*. Publicerad 2014-06-04.

Holmberg, Håkan (2014). ”Näthat kan inte försvaras”, i *Uppsala Nya Tidning*. Publicerad 2014-04-24.

Johansson, Henrik (2014). ”Kulturskribenten har inte makten”, i *Arbetaren*. Publicerad 2014-05-16.

Jonsson, Stefan (2014). ”Näthatets värsta sida är sexualiserade hot mot kvinnor”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-05-15.

Lambertz, Göran (2014). ”Näthat och annat hat”, i *Uppsala Nya Tidning*. Publicerad 2014-06-23.

Larsson, Petter (2014). ”Skriet från utanförskapet?”, i *Landskrona Posten*. Publicerad 2014-04-23.

Liljestrand, Jens (2014). ”Jag behöver inte förstå näthatarna”, i *Expressen*. Publicerad 2014-04-23.

Lindström, Lars (2014). ”Inget tiggeriförbud alltså, utan som vanligt när det gäller SD: ett främlingsförbud”, i *Expressen*. Publicerad 2014-04-28.

Lindeborg, Åsa (2014). ”Troll i debatten”, i *Aftonbladet*. Publicerad 2014-04-34.

Madon, Sakine (2014). ”Tyckarelisten lider brist på självinsikt”, i *Expressen*. Publicerad 2014-04-26.

Nesser, Johannes (2014). ”Varför tycker dom inte om oss?”, i *Journalisten*. Publicerad 2014-06-12.

Runsten, Ingrid (2014). ”Om näthatare och andra mobbare”, i *Nordvästra Skånes Tidningar*. Publicerad 2014-04-27.

Rönblom, Malin (2014). ”Nu är det åter dags för klass”, i *Västerbottens-Kuriren*. Publicerad 2014-04-25.

Sennerteg, Niclas (2014). ”Jonas Thentes inlägg om näthat i Dagens Nyheter...”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-05-02.

Sveland, Maria (2014). ”Hatarna finns i alla klasser”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-04-24.

Sveland, Maria (2015). ”Ta ett nytt feministiskt andetag”, i *Dagens ETC*. Publicerad 2015-03-06.

Thente, Jonas (2014a). ”Näthatarna ger uttryck för de bortsorterades röst”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-04-22.

Thente, Jonas (2014b). ”Inte bara näthatarna hatar”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-05-05.

Thente, Jonas (2014c). ”Den politiska teorin är en hallucinogen som bör tas u lagom doser”, i *Dagens Nyheter*. Publicerad 2014-05-22.

Virtanen, Fredrik (2014). ”Näthatet ett symptom på en mycket större sjukdom”, i *Aftonbladet*. Publicerad 2014-04-26.

Wallsten, Erik (2014). ”Låt inte hatet bli det normala”, i *Östgöta Correspondenten*. Publicerad 2014-04-25.

Wennberg, Jenny (2014). ”Medelklassig medvetenhet”, i *Arbetsbladet*. Publicerad 2014-04-25.